

ZAVOD ZA ZAPOSŁJAVANJE CRNE GORE

IZVJEŠTAJ O RADU U 2007. GODINI

Podgorica, mart 2008. godine

SADRŽAJ

strana

UVOD	4
I SEKTOR ZA ISTRAŽIVANJE, RAZVOJ I KREDITIRANJE SAMOZAPOŠLJAVANJA	8
1) OSNOVNI STATISTIČKI PODACI O STANJU I KRETANJIMA NA TRŽIŠTU RADA	8
1. Nezaposlenost	8
1.1.1. Nezaposlenost prema stepenu stručne spreme	10
1.1.2. Nezaposlenost prema godinama starosti	11
1.1.3. Nezaposlenost prema dužini radnog staža	12
1.1.4. Nezaposlenost prema dužini čekanja na zaposlenje	12
1.2. Novoprijavljena nezaposlena lica	13
2. Oglašavanje slobodnih radnih mjesta i zapošljavanje radnika i pripravnika	14
2.1. Oglašavanje slobodnih radnih mjesta	14
2.2. Zapošljavanje radnika i pripravnika	16
2.2.1. Zapošljavanje radnika	16
2.2.2. Zapošljavanje pripravnika	17
3. Viškovi radnika	17
4. Prestanci radnog odnosa	18
5. Nesklad između ponude i tražnje	19
Tabela: Zapošljavanje i nezaposlenost	20
2) PRIVATIZACIJA AKCIJA ZAVODA ZA ZAPOŠLJAVANJE	21
1. Prodaja akcija	21
I Prodaja akcija putem javnog tendera	21
II Prodaja akcija putem aukcije	21
III Prodaja akcija na berzi	21
2. Prodaja udjela	22
3. Realizacija privatizacionih ugovora u toku	22
4. Ukupan prihod od prodaje akcija	23
3) PROGRAM ZA KONTINUIRANO STIMULISANJE ZAPOŠLJAVANJA I PREDUZETNIŠTVA U CRNOJ GORI	23
3.1.1. Podnijeti zahtjevi za kredit	24
3.1.2. Regionalne komisije	24
3.1.3. Odobreni krediti	24
3.2. Kontrola upotrebe sredstava	25
3.3. Finansijski podsticaj preduzetništva kod lica sa invaliditetom	26
II SEKTOR ZA INFORMATIKU	27
1. IMPLEMENTACIJA I TESTIRANJE APLIKACIJE ZA EVIDENTIRANJE (EPS) I APLIKACIJE ZA FINANSIRANJE (FPS) PRIPRAVNIČKOG STAŽA	27
2. IZRADA IDEJNOG PROJEKTA VIDEO-KONFERENCIJSKOG SISTEMA .	28
3. IZRADA IDEJNOG PROJEKTA ELEKTRONSKOG SISTEMA SAMO-USLUŽIVANJA	28
4. IZRADA ISPITNOG KATALOGA PROGRAMA “OSNOVE RAČUNARSKE PISMENOSTI”	28
5. UČEŠĆE NA INFOFEST-u 2007.	28
6. ODRŽAVANJE I NABAVKA	29

III SEKTOR ZA ZAPOSŁJAVANJE	30
1) PROGRAMI I MJERE ZAPOSŁJAVANJA	30
1. Posredovanje i evidencije u zapošljavanju	30
2. Saradnja sa poslodavcima	31
3. Centri za obuku	31
4. Priprema za zapošljavanje	33
4.1. Programi stručnog osposobljavanja za zanimanja	34
4.2. Programi pripreme za poznatog poslodavca	34
4.3. Programi pripreme za tržište rada	35
4.4. Programi sticanja posebnih znanja	35
5. Sezonsko zapošljavanje	36
6. Zapošljavanje pripravnika	40
7. Zapošljavanje nerezidentnih fizičkih lica	41
8. Zapošljavanje lica sa invaliditetom i drugih teže zapošljivih lica	42
9. Javni radovi	44
9.1. Državni javni radovi	45
9.2. Lokalni javni radovi	47
10. Profesionalna orijentacija	48
11. CENTAR ZA LJUDSKE RESURSE	50
1. Izrada strateških dokumenata	50
2. IPA Fond	51
3. Socijalna ekonomija u Crnoj Gori	51
4. Anketa poslodavaca	51
5. Akcioni plan za implementaciju Evropskog partnerstva	51
6. CARDS III – Nacionalna politika zapošljavanja i razvoj ljudskih resursa	52
7. Časopis Tržište rada u Crnoj Gori	52
8. Mjesečni statistički bilten	52
9. Nacionalna klasifikacija zanimanja	52
10. Medjunarodne aktivnosti	53
IV SEKTOR ZA OPŠTE I PRAVNE POSLOVE	54
1. NORMATIVNA DJELATNOST	54
2. ZAPOSŁJAVANJE STRANIH DRŽAVLJANA	55
3. OSIGURANJE ZA SLUČAJ NEZAPOSLENOSTI I NOVČANA NAKNADA .	56
4. PREGLED SUDSKIH SPOROVA	57
5. OSTALI SPOROVI	58
V SLUŽBA ZA MARKETING	59
VI SEKTOR ZA EKONOMSKE POSLOVE	61

UVOD

Informacija o radu Zavoda za zapošljavanje Crne Gore u 2007. godini sadrži osnovne pokazatelje o realizaciji planiranih zadataka, definisanih u Programu zapošljavanja za 2007. godinu.

Medju najvažnijim projektima u pomenutom periodu izdvaja se projekat izrade strateških dokumenata po metodologiji i prema smjernicama Evropske unije. To su: Nacionalna strategija zapošljavanja 2007 - 2010. godine, Nacionalni akcioni plan za 2007 - 2008. godinu i Program zapošljavanja za 2007. godinu. Dokumenta je Zavod uradio u januaru 2007. godine, Vlada Republike Crne Gore ih je usvojila u martu i time verifikovala, kao zvanična, za oblast zapošljavanja i tržište rada.

Osnovne aktivnosti Zavoda u 2007. godini su bile usmjerene na podizanje kvaliteta ponude radne snage, radi lakšeg zapošljavanja i smanjenja strukturne neuskладjenosti ponude i tražnje na tržištu rada. Ukupan broj nezaposlenih, na dan 31.12.2007. godine, iznosio je 31.469 lica. Ovaj broj je manji za 7.407 lica ili 19,05% u odnosu na stanje na dan 31.12.2006. godine.

Stopa nezaposlenosti na kraju posmatranog perioda iznosi 11,92% i manja je u odnosu na stopu na početku perioda za 2,81% (14,73%).

Na obim aktivnosti ostvaren u okviru posredničke funkcije ukazuju sljedeći osnovni pokazatelji:

- Broj nezaposlenih lica na dan 31.12.2007. godine – 31.469.
- Prosječan broj lica koja su tražila zaposlenje u posmatranom periodu – 34.396.
- Ukupan broj novoprijavljenih lica na evidenciju Zavoda – 42.483.
- Prosječan mjesečni broj slučajeva novčane naknade – 8.522.
- Oglašena slobodna radna mjesta – 63.898.
- Broj lica koja traže zaposlenje uključena u programe obrazovanja i obuke za zaposlenje – 4.931.
- Broj zaposlenih sa evidencije Zavoda – 31.897.
- Zapošljavanje pripravnika posredstvom Zavoda – 1.865, od čega Zavod finansira 1.182.
- Zapošljavanje nerezidentnih fizičkih lica – 39.247.
- Mladi obuhvaćeni programima profesionalnog informisanja i savjetovanja – 13.169.
- Individualni planovi zapošljavanja – 70.445.

Saglasno zakonskoj obavezi, slobodna radna mjesta su kontinuirano oglašavana tri puta nedjeljno, u listovima: "Pobjeda" i "Dan". U izvještajnom periodu oglašeno je 63.898 slobodnih radnih mjesta.

U toku 2007. godine u centrima za obuku obučeno je 734 lica, od čega 13 lica za trenera.

Programi pripreme za zapošljavanje su realizovani u saradnji sa poslodavcima, institucijama redovnog obrazovanja i organizacijama za obrazovanje odraslih. U navedenom periodu programima obuke je obuhvaćeno 4.931 lice.

U periodu januar – decembar posredstvom Zavoda zaposlila su se 9.283 sezonska radnika, čime je Plan ostvaren sa 116%..

U navedenom periodu zaposleno je posredstvom Zavoda 1.865 pripravnika, od čega Zavod finansira pripravnički staž za njih 1.182.

U periodu januar - decembar Zavod je izdao odobrenja za radno angažovanje 39.247 nerezidentnih fizičkih lica, na osnovu prethodno podnijetih 10.588 zahtjeva od strane poslodavaca. Na račun Zavoda je uplaćena administrativna taksa u iznosu od 3.426.218,75 Eur.

U posmatranom periodu nastavljena je realizacija programa stručnog osposobljavanja lica sa invaliditetom. U državnim javnim radovima „Njega starih lica”, „Održavanje putnog pojasa” i „Sunčana radionica” učestvovala je jedan invalid rada i 23 teže zapošljivih lica. U lokalnim javnim radovima (pošumljavanje, čišćenje korita rijeka, održavanje putnog pojasa i dr.) učestvovala su četiri lica - kategorisana omladina, tri invalida rada i 54 ostalih teže zapošljivih lica. U navedenom periodu Zavod je sufinansirao opremanje prostora za zapošljavanje četiri lica sa invaliditetom, u iznosu od 10.000 Eur.

Tokom 2007. godine Zavod je u saradnji sa partnerima organizovao i izveo tri državna javna rada, kao i 53 lokalna, u kojima je angažovano ukupno 993 lica sa evidencije nezaposlenih. U toku maja mjeseca 166 gerontodomaćica je dobilo sertifikat o stečenim znanjima i radnim vještinama iz oblasti rada i pružanja usluga starim licima. To je prva generacija u Crnoj Gori koja je obučena za zanimanje gerontodomaćica, za zanimanje koje nije formalizovano kroz redovni obrazovni sistem.

U navedenom periodu sprovedene su i aktivnosti na planu profesionalnog informisanja nezaposlenih lica - kroz saradnju sa savjetnicima za evidenciju i posredovanje, sprovođenje individualnih tretmana, održavanje informacijsko-motivacijskih seminara i informisanja putem medija i brošura.

U periodu januar – decembar Zavod je u skladu sa Planom privatizacije nudio akcije na prodaju. Prodate su akcije u 19 društava. Ostvaren je ukupan prihod u iznosu od 3.397.303,59 Eur, a čine ga: 3.057.892,73 Eur od privatizacije šest Društava putem javnog tendera, 1.236,10 Eur od realizacije jednog ugovora o privatizaciji u toku i 338.174,76 Eur od prodaje akcija putem berze. Posmatrano po

sredstvima plaćanja: na gotovinu otpada iznos od 3.059.232,59 Eur (90,04% od ukupnog prihoda), na obveznice stare devizne štednje iznos od 73.070 Eur (2,16%) i na obveznice restitucije iznos od 265.001 Eur (7,80 %).

Istovremeno, ispunjena je obaveza prenosa 10% prihoda ostvarenog prodajom akcija, utvrđena Zakonom o povraćaju oduzetih imovinskih prava i obeštećenja ("Sl. list RCG", br. 21/04), kada je 13.4.2007. godine sa računa Zavoda u Centralnoj depozitarnoj agenciji prebačeno na račun Fonda za obeštećenje 1.314.100 komada obveznica restitucije, nominalne vrijednosti po 1 Eur.

Zavod je u januaru 2007. godine otpočeo sa novim konceptom realizacije Programa samozapošljavanja. Nova metodologija podrazumijeva uvođenje edukacije preduzetnika, kao obaveznog segmenta u postupku dobijanja kredita, a od uspješnosti kandidata zavisi mogućnost podnošenja zahtjeva za kredit. Preduzetnička edukacija obuhvata dvije cjeline - Podsticanje samozapošljavanja i Pružanje elementarnih znanja iz preduzetništva.

U periodu januar – decembar, Republička komisija je odobrila 528 kredita vrijednih 2.441.939 Eur, čijom realizacijom je omogućeno otvaranje 805 novih radnih mjesta. Od ovog broja, 407 odobrenih kredita je podnijeto od strane lica koja su uspješno završila edukaciju preduzetnika, a 121 odobreni zahtjev je podnjet od strane pravnih lica i preduzetnika, kojima edukacija nije namijenjena, kao i nezaposlenih lica koja su podnijela zahtjev prije uvođenja novog koncepta realizacije Programa samozapošljavanja. U navedenom periodu odobreno je i finansiranje 14 programa licima koja su zbog tehno-ekonomskih i organizacionih promjena ostala bez posla. Za tu namjenu je izdvojeno 69.135 Eur, za zapošljavanje 23 lica. Zahtjev za dodjelu kredita do sada je podnijelo 10 invalidnih lica, čiji su projekti u ukupnoj vrijednosti od 40.703 Eur i predviđaju zapošljavanje 12 lica. U periodu januar – decembar odobreno je kreditiranje šest programa, ukupne vrijednosti 23.635 Eur, kojima je planirano zapošljavanje sedam invalidnih lica.

U navedenom periodu redovno je vršena kontrola namjenske upotrebe sredstava. Procenat nenamjenskog korištenja sredstava je oko 8% od uzorka koji je analiziran.

Mnoge aktivnosti u Zavodu bile su informatički podržane. Rad Sektora za informatiku bio je u najvećem dijelu usmjeren na realizaciju poslova planiranih i započeti tokom 2006. godine, kao i na razvoj novih aplikacija, kako je definisano u »Idejnom projektu Informacionog sistema Zavod za zapošljavanje Crne Gore«. Od važnih aktivnosti ističu se: Implementacija i testiranje aplikacije za evidentiranje (EPS) i aplikacije za finansiranje (FPS) pripravničkog staža, zatim izrada Idejnog projekta video-konferencijskog sistema i izrada Idejnog projekta elektronskog sistema samousluživanja.

Sektor za opšte i pravne poslove je u navedenom periodu vršio redovne aktivnosti, propisane Zakonom i Statutom Zavoda, kako u dijelu normativne djelatnosti, izdavanja radnih dozvola strancima, učešća u postupcima koji se vode pred nadležnim sudovima, tako i u pogledu ostvarivanja prava nezaposlenih lica po

osnovu osiguranja za slučaj nezaposlenosti, kao i drugih prava nezaposlenih lica, u skladu sa Zakonom.

Zavod je u 2007. godini bio zastupljen u medijima, štampanim i elektronskim, što je značajno približilo njegovo mjesto i ulogu u rješavanju problema nezaposlenosti. Na Sajmu turizma u Budvi Zavod je nagrađen za izuzetan sajamski nastup.

Svi navedeni programi i aktivnosti su realizovani iz Budžeta Zavoda, koji je bio planiran na iznos od 25.205.000 Eur. U navedenom periodu ostvareni su primici u iznosu od 30.183.648,33 Eur, što čini 119,75% od planiranih. Izdaci su iznosili 27.394.175,75 Eur ili 108,69% od planiranih.

I SEKTOR ZA ISTRAŽIVANJE, RAZVOJ I KREDITIRANJE SAMOZAPOŠLJAVANJA

1) OSNOVNI STATISTIČKI PODACI O STANJU I KRETANJIMA NA TRŽIŠTU RADA

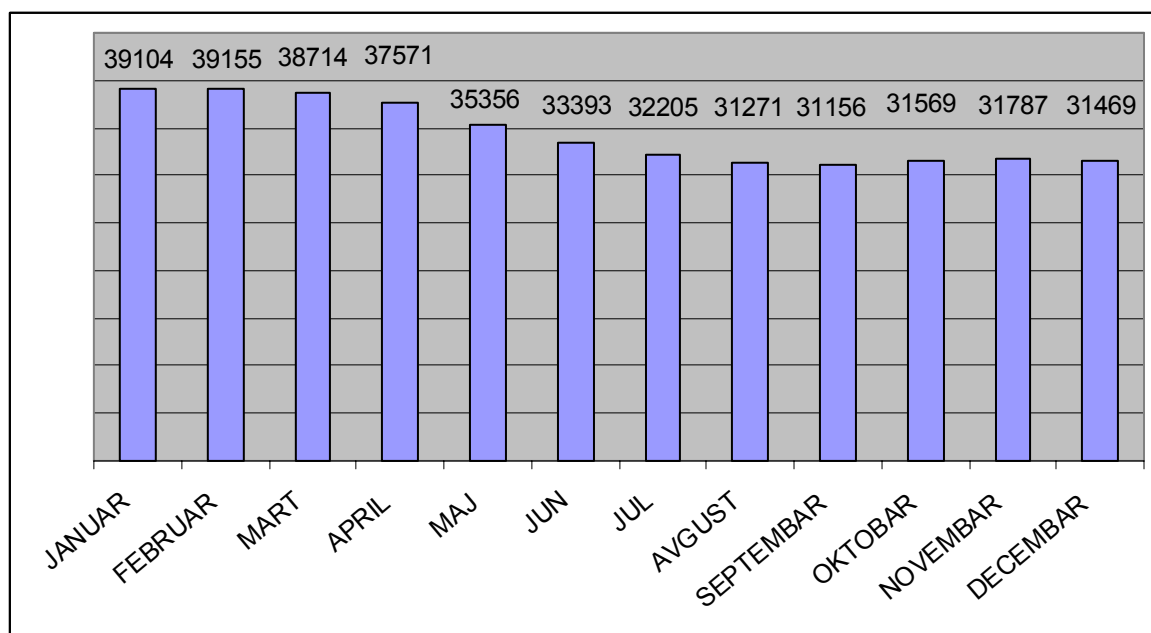
1. NEZAPOSLENOST

Na evidenciji lica koja traže zaposlenje na dan 31.12.2007. godine bilo je registrovano 31.469 lica. Ovaj broj je manji za 7.407 lica ili 19,05% u odnosu na stanje na dan 31.12.2006. godine. Nastavljena je tendencija smanjenja broja nezaposlenih lica kod ženske populacije, i to za 3.702 lica ili 20,89% (17.719 nezaposlenih žena na kraju 2006. godine).

Stopa nezaposlenosti na dan 31.12.2007. godine iznosila je 11,92%, što je manje za 2,81% u odnosu na stopu utvrđenu na kraju prošle godine (14,73%).

Grafički prikaz kretanja broja nezaposlenih lica po mjesecima u toku 2007. godine dat je u sljedećem pregledu:

**KRETANJE BROJA NEZAPOSLENIH LICA
(JANUAR – DECEMBAR 2007. GODINE)**

U narednom pregledu dat je broj nezaposlenih lica u Crnoj Gori po opštinama. Mogu se pratiti kretanja i apsolutne i relativne razlike na kraju izvještajnog perioda

(stanje na dan 31.12.2007. godine) u odnosu na početak posmatranog perioda (stanje na dan 31.12.2006. godine), kao i promjene učešća u strukturi.

RB	OPŠTINA	STANJE 31.12.2007.	STANJE 31.12.2006.	RAZLIKA	INDEKS 07/06	STRUKTURA NA DAN 31.12.2007.	KRETANJE POJAVE U STRUKTURI 2007. U ODNOSU NA 2006.
1	2	3	4	5 = 3 - 4	6 = 3/4x100	7	8
1	ANDRIJEVICA	394	402	-8	98,01	1,25%	↗
	žene	169	174	-5	97,13	0,54%	↗
2	BAR	1.620	2.565	-945	63,16	5,15%	↘
	žene	972	1.560	-588	62,31	3,09%	↘
3	BERANE	1.947	2.307	-360	84,40	6,19%	↗
	žene	728	830	-102	87,71	2,1%	↗
4	BIJELO POLJE	4.319	4.954	-635	87,18	13,72%	↗
	žene	1.866	2.084	-218	89,54	5,93%	↗
5	BUDVA	448	643	-195	69,67	1,42%	↘
	žene	297	420	-123	70,71	0,94%	↘
6	CETINJE	765	1.016	-251	75,30	2,43%	↘
	žene	358	515	-157	69,51	1,14%	↘
7	DANILOVGRAD	719	942	-223	76,33	2,28%	↘
	žene	315	304	11	103,62	1,00%	↗
8	HERCEG NOVI	929	1.197	-268	77,61	2,95%	↘
	žene	440	622	-182	70,74	1,40%	↘
9	KOLAŠIN	687	869	-182	79,06	2,18%	↗
	žene	279	382	-103	73,04	0,89%	↗
10	KOTOR	1.052	1.426	-374	73,77	3,34%	↘
	žene	383	601	-218	63,73	1,22%	↘
11	MOJKOVAC	756	984	-228	76,83	2,40%	↘
	žene	277	348	-71	79,60	0,88%	↗
12	NIKŠIĆ	3.839	5.126	-1.287	74,89	12,20%	↘
	žene	1.837	2.416	-579	76,03	5,84%	↘
13	PLAV	484	703	-219	68,85	1,54%	↘
	žene	169	276	-107	61,23	0,54%	↘
14	PLUŽINE	128	152	-24	84,21	0,41%	↗
	žene	55	77	-22	71,43	0,17%	↘
15	PLJEVLJA	2.760	2.930	-170	94,20	8,77%	↗
	žene	1.213	1.317	-104	92,10	3,85%	↗
16	PODGORICA	6.685	8.818	-2.133	75,81	21,24%	↘
	žene	3.136	4.075	-939	76,96	9,97%	↗
17	ROŽAJE	1.321	1.213	108	108,90	4,20%	↗
	žene	419	375	44	111,73	1,33%	↗
18	ŠAVNIK	205	259	-54	79,15	0,65%	↘
	žene	74	101	-27	73,27	0,24%	↘
19	TIVAT	859	663	196	129,56	2,73%	↗
	žene	312	346	-34	90,17	0,99%	↘
20	ULCINJ	1.200	1.334	-134	89,96	3,81%	↗
	žene	542	616	-74	87,99	1,72%	↘
21	ŽABLJAK	352	373	-21	94,37	1,12%	↗
	žene	176	190	-14	92,63	0,56%	↗
22	U K U P N O	31.469	38.876	-7.407	80,95	100%	↘
	žene	14.017	17.719	-3.702	79,11	44,54%	↘

Svi biroi rada i kancelarije Zavoda, izuzev kancelarije u Tivtu i Rožajama, imali su na kraju posmatranog perioda manje prijavljenih na evidenciji nezaposlenih lica.

Najveća apsolutna razlika ostvarena je u Podgorici (2.133 lica ili 24,19%), Nikšiću (1.287 lica ili 25,11%) i Baru (945 lica ili 36,84%). Posmatrano u relativnim izrazima, najveće smanjenje broja nezaposlenih lica ostvareno je u Baru (za 36,84%), Budvi (za 30,33%) i Plavu (za 31,15%).

1.1.1. Nezaposlenost prema stepenu stručne spreme

Jedan od osnovnih pokazatelja nezaposlenih lica je njihova kvalifikaciona struktura. U narednom pregledu prikazano je kretanje broja nezaposlenih lica na kraju decembra 2007. godine u odnosu na stanje na početku godine (stanje na dan 31.12.2006. godine), kao i apsolutne i relativne razlike i promjene učešća u strukturi.

RB	STEPEN STRUČNE SPREME	STANJE NA 31.12.2007.	STANJE NA 31.12.2006.	RAZLIKA	INDEKS 07/06	STRUKTURA NA DAN 31.12.2007.	KRETANJE POJAVE U STRUKTURI 2007. U ODNOSU NA 2006.
1	2	3	4	5 = 3 - 4	6 = 3/4x100	7	8
1	I STEPEN žene	6.342 2.209	8.054 3.064	-1.712 -855	78,74 72,10	20,15% 7,02%	↘
2	II STEPEN žene	1.652 757	2.094 1.033	-442 -276	78,89 73,28	5,25% 2,41%	↘
3	III STEPEN žene	9.722 3.496	12.380 4.564	-2.658 -1.068	78,53 76,60	30,89% 11,11%	↘
4	IV STEPEN žene	9.563 5.485	12.480 7.154	-2.917 -1.669	76,63 76,67	30,39% 17,43%	↘
5	V STEPEN žene	534 39	412 44	122 -5	129,61 88,64	1,70% 0,12%	↘
6	VI STEPEN žene	1.505 773	1.611 842	-106 -69	93,42 91,81	4,78% 2,46%	↘
8	VII-1 STEPEN žene	2.104 1.230	1.817 1.008	287 222	115,80 122,02	6,69% 3,91%	↘
9	VII-2 STEPEN žene	45 26	25 9	20 17	180,00 288,89	0,14% 0,08%	↘
10	VIII STEPEN žene	2 2	3 1	-1 1	0,00 0,00	0,01% 0,01%	=
11	UKUPNO žene	31.469 14.017	38.876 17.719	-7.407 -3.702	80,95 79,11	100 % 44,54%	↘

Na osnovu datih podataka može se konstatovati da na dan 31.12.2007. godine 25,40% od ukupnog broja nezaposlenih, ili 7.994 lica, čine lica bez stručne spreme i polukvalifikovani radnici. Kvalifikovana radna snaga (III i IV stepen) čini 61,28% od ukupnog broja nezaposlenih (19.285 lica). Nezaposlenih lica sa V i VI stepenom evidentirano je 2.039 ili 6,48% od ukupnog broja. Na evidenciju Zavoda se prijavilo i 2.151 lica sa visokom stručnom spremom (VII-1, VII-2 i VIII stepen), što čini 6,84% od ukupnog broja nezaposlenih lica.

1.1.2. Nezaposlenost prema godinama starosti

Starosna struktura nezaposlenih lica je jedan od značajnih faktora koji utiču na kvalitet ponude radne snage i na opredjeljenje poslodavaca prilikom izbora kandidata za prijem u radni odnos.

U narednom pregledu data je struktura nezaposlenih lica sa evidencije Zavoda, prema godinama starosti.

GODINE STAROSTI	STANJE NA DAN 31.12.2007.	STANJE NA DAN 31.12.2006.	RAZLIKA	INDEKS	STRUKTURA NA DAN 31.12.2007.	KRETANJE POJAVE U STRUKTURI 2007. U ODNOSU NA 2006.
1	2	3	4 = 2 - 3	5 = 2/3x100	6	7
DO 18 GODINA	85	122	-37	69,67	0,27%	↘
žene	45	48	-3	93,75	0,14%	↗
OD 18 DO 25	5.189	7.703	-2.514	67,36	16,49%	↘
žene	2.453	3.392	-939	72,32	7,79%	↘
OD 25 DO 30	3.836	5.198	-1.362	73,80	12,19%	↘
žene	1.993	2.538	-545	78,53	6,33%	↘
OD 30 DO 40	6.011	8.592	-2.581	69,96	19,10%	↘
žene	3.274	4.598	-1.324	71,20	10,40%	↘
OD 40 DO 50	7.092	9.120	-2.028	77,76	22,54%	↗
žene	3.432	4.572	-1.140	75,07	10,91%	↘
PREKO 50 GODINA	9.256	8.141	1.115	113,70	29,41%	↘
žene	282	2.571	-2.289	10,97	0,90%	↘
U K U P N O	31.469	38.876	-7.407	80,95	100%	
žene	14.017	17.719	-3.702	79,11	44,54%	↘

Na osnovu datih podataka uočava se da na kategoriju nezaposlenih lica mlađih od 25 godina, na dan 31.12.2007. godine, otpada 16,76% od ukupnog broja nezaposlenih, ili 5.274 lica.

U kategoriju nezaposlenih lica starijih od 25 i mlađih od 40 godina spada 9.847 lica ili 31,29% od ukupnog broja nezaposlenih.

Kategoriju lica starijih od 40 a mlađih od 50 godina čini 7.092 lica, ili 22,54% od ukupnog broja nezaposlenih.

Nezaposlena lica sa 50 i više godina starosti – 9.256 lica, učestvuju sa 29,41% u ukupnom broju nezaposlenih.

Posmatrajući strukturu nezaposlenih lica prema godinama starosti, u periodu 2002 - 2007. godina, zapaža se opadajući trend za kategorije lica do 50 godina starosti i rastući trend za kategorije lica starijih od 50 godina. Rastući trend nezaposlenih lica koji su u starosnom dobu od preko 50 godina je posljedica prestrukturiranja preduzeća i orijentacije na tržišni način privredjivanja.

1.1.3. Nezaposlenost prema dužini radnog staža

U sljedećem pregledu dat je prikaz nezaposlenih lica prema dužini njihovog radnog staža.

DUŽINA RADNOG STAŽA	STANJE NA 31.12.2007.	STANJE NA 31.12.2006.	RAZLIKA	INDEKS 07/06	STRUKTURA 31.12.2007.	KRETANJE POJAVE U STRUKTURI 2007. U ODNOSU NA 2006.
1	2	3	4 = 2 - 3	5 = 2/3x100	6	7
BEZ STAŽA	8.397	11.889	-3.492	70,63	26,68%	↘
žene	4.102	5.566	-1.464	73,70	13,04%	↘
DO 1 GODINE	3.571	5.080	-1.509	70,30	11,35%	↘
žene	1.894	2.698	-804	70,20	6,02%	↘
OD 1 DO 5 GODINA	4.292	5.528	-1.236	77,64	13,64%	↘
žene	2.554	3.136	-582	81,44	8,12%	↘
OD 5 DO 10 GODINA	1.998	2.777	-779	71,95	6,35%	↘
žene	1.038	1.414	-376	73,41	3,30%	↘
OD 10 DO 20 GODINA	3.539	4.677	-1.138	75,67	11,5%	↘
žene	1.393	1.944	-551	71,66	4,43%	↘
OD 20 DO 30 GODINA	7.079	6.841	238	103,48	22,50%	↗
žene	2.574	2.559	15	100,59	8,18%	↗
PREKO 30 GODINA	2.593	2.084	509	124,2	8,24%	↗
žene	462	402	60	114,93	1,47%	↗
UKUPNO	31.469	38.876	-7.407	80,95	100%	
žene	14.017	17.719	-3.702	79,11	44,54%	↘

Od ukupnog broja nezaposlenih na evidenciji Zavoda, 26,68% se odnosi na lica koja nemaju radni staž, odnosno nisu do sada zasnivala radni odnos. Na pripravnike i lica koja imaju do godinu dana staža otpada 11,35%, tako da 61,97% od ukupnog broja nezaposlenih čine lica koja imaju radni staž duži od godine dana. U posmatranom periodu opalo je učešće nezaposlenih bez ili sa radnim stažom do 20 godina, dok se učešće nezaposlenih lica sa radnim stažom od 20 do 30 godina i preko 30 godina u ukupnom broju povećalo. To ukazuje na sve veći problem zapošljavanja starijih nezaposlenih lica, jer lica koja imaju toliki staž spadaju u kategoriju starijih lica, čije je zapošljavanje otežano.

1.1.4. Nezaposlenost prema dužini čekanja na zaposlenje

Prema međunarodnim standardima čekanje na zaposlenje u trajanju dužem od godinu dana smatra se dužim čekanjem na zaposlenje. Po podacima Zavoda, na dan 31.12.2007. godine, 40,33% od ukupnog broja nezaposlenih ili 12.691 lica se nalazi manje od godinu dana na evidenciji nezaposlenih lica, dok ostali sa evidencije – 59,67% ili 18.778 lica čekaju na zaposlenje jednu ili više godina.

U narednom pregledu dat je broj nezaposlenih lica prema dužini čekanja na zaposlenje, kao i apsolutne i relativne promjene pojave i promjene učešća u strukturi 2007. godine u odnosu na 2006. godinu.

DUŽINA ČEKANJA NA ZAPOSLENJE	STANJE NA 31.12.2007.	STANJE NA 31.12.2006.	RAZLIKA	INDEKS 07/06	STRUKTURA 31.12.2007.	KRETANJE POJAVE U STRUKTURI 2007. U ODNOSU NA 2006.
1	2	3	4 = 2 - 3	5 = 2/3x100	6	7
DO 6 MJESECI	8.747	9.454	-707	92,52	27,80%	↗
žene	4.021	6.449	-2.428	62,35	12,78%	↘
OD 6 DO 9 MJESECI	1.921	3.279	-1.358	58,58	6,10%	↘
žene	911	1.001	-90	91,01	2,89%	↗
OD 9 DO 12 MJESECI	2.023	3.533	-1.510	57,26	6,43%	↘
žene	970	766	204	126,63	3,08%	↗
OD 1 DO 3 GODINE	8.964	11.371	-2.407	78,83	28,49%	↘
žene	3.775	3.861	-86	97,77	12,00%	↗
OD 3 DO 5 GODINA	4.704	4.056	648	115,98	14,95%	↗
žene	1.818	1.354	464	134,27	5,78%	↗
OD 5 DO 8 GODINA	1.627	2.313	-686	70,34	5,17%	↘
žene	673	1.378	-705	48,84	2,14%	↘
PREKO 8 GODINA	3.483	4.870	-1.387	71,52	11,07%	↘
žene	1.849	2.910	-1.061	63,54	5,88%	↘
UKUPNO	31.469	38.876	-7.407	80,95	100%	
žene	14.017	17.719	-3.702	79,11	44,54%	↘

U posmatranom periodu smanjilo se učešće lica koja se nalaze na evidenciji manje od godinu dana, sa 41,84% na 40,33% od ukupnog broja. Međutim, sa izuzetkom kategorije koja je više od tri a manje od pet godina na evidenciji, gdje je zabilježen porast - za 648 lica ili skoro 16% u odnosu na prethodni period, u svim ostalim grupama lica zabilježeno je značajno smanjenje, kako u apsolutnom, tako i u relativnom izrazu. Indeksi se kreću u rasponu od 92,52 (kategorija do šest mjeseci) do 57,26 (kategorija od 9 do 12 mjeseci).

1.2. Novoprijavljena nezaposlena lica

U periodu januar – decembar na evidenciju Zavoda za zapošljavanje se prijavilo 42.483 lica (od čega 20.669 žena), što je manje za 1.362 lica ili 3,1% u odnosu na isti period prošle godine (43.845 novoprijavljenih).

Najviše prijavljenih lica je evidentirano u opštinama: Podgorica – 12.670 ili 29,82%, Nikšić – 4.165 ili 9,80% i Bijelo Polje – 3.302 ili 7,77%, dok se najmanje lica prijavilo u: Žabljaku – 136 ili 0,32%, Šavniku – 139 ili 0,33% i Plužinama – 177 ili 0,42%.

Kad je u pitanju školska sprema, najviše je novoprijavljenih lica sa IV stepenom – 13.913 ili 32,76%, zatim sa III stepenom – 11.114 ili 26,16% i sa I stepenom – 9.930 ili 23,37%. Najmanje se prijavilo sa VIII stepenom – 3 lica ili 0,007%, zatim sa VII-2 stepenom – 58 lica ili 0,14% i sa V stepenom – 345 lica ili 0,81% od ukupnog broja novoprijavljenih lica.

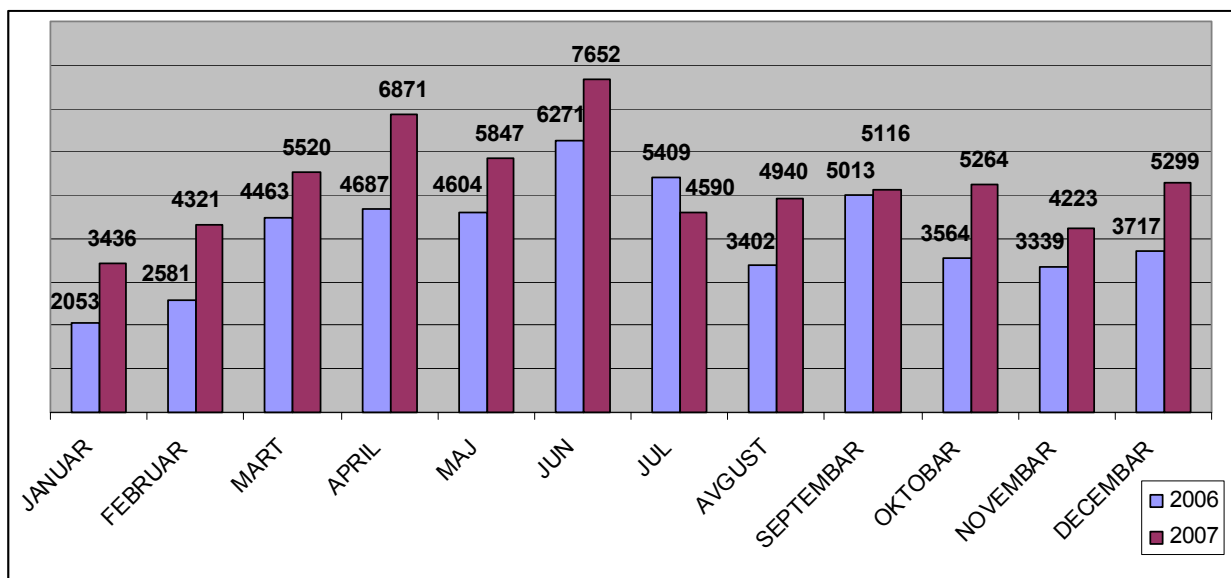
2. OGLAŠAVANJE SLOBODNIH RADNIH MJESTA I ZAPOŠLJAVANJE RADNIKA I PRIPRAVNIKA

2.1. Oglašavanje slobodnih radnih mjesta

U periodu januar – decembar 2007. godine oglašeno je 63.898 slobodnih radnih mjesta, što je za 15.614 ili 32,34% više u odnosu na isti period u 2006. godini (48.284).

U sljedećem prikazu dati su podaci o oglašenim potrebama za radnicima i pripravnicima u 2007. i 2006. godini.

PREGLED PRIJAVLJENIH POTREBA ZA RADNICIMA I PRIPRAVNICIMA U 2006. I 2007. GODINI

Posmatrano prema vrsti radnog mjesta, više od polovine oglašenih slobodnih radnih mjesta – 33.362 ili 52,21% se odnosi na novootvorena radna mjesta, dok je 30.536 ili 47,79% od ukupnog broja oglašeno radi popunjavanja postojećih, upražnjenih radnih mjesta. Pri tome, 60.649 ili 94,92% su potrebe za radnicima (što je za 16.596 ili 37,67% više u odnosu na isti period u 2006. godini), a 3.249 ili

5,08% su iskazane potrebe za pripravnicima (što je manje za 982 ili 23,21% u odnosu na isti period prethodne godine).

Od ukupnog broja oglašanih slobodnih radnih mjesta, 18.010 se odnosi na oglašavanje radnog odnosa na neodređeno radno vrijeme, 33.034 se odnosi na oglašavanje radnog odnosa na određeno radno vrijeme (isključujući pripravnike), 3.249 oglašanih radnih mjesta se odnosi na zapošljavanje pripravnika, dok se 9.539 preostalih oglašanih radnih mjesta odnose na ostale vrste radnog odnosa (pripravnik – volonter, dopunski rad, privremeni i povremeni poslovi, sezonski poslovi, privremeno radno angažovanje, zapošljavanje invalida), što se vidi iz sljedećeg pregleda:

RB	VRSTA OGLAŠENOG RADNOG ODNOSA	UKUPNO OGLAŠENO	STRUKTURA
1.	NA NEODREĐENO RADNO VRIJEME	18.010	28,19%
2.	NA ODREĐENO RADNO VRIJEME	33.034	51,69%
3.	PRIPRAVNICI	3.249	5,08%
4.	OSTALI	9.605	15,03%
5.	U K U P N O	63.898	100,00%

U sljedećem pregledu prikazana je struktura oglašanih radnih mjesta prema traženim kvalifikacijama:

RB	TRAŽENA ŠKOLSKA SPREMA	OGLAŠENO	STRUKTURA
1.	NEKVALIFIKOVANI (I i II STEPEN)	17.742	27,77%
2.	KV i VKV (III i V STEPEN)	17.406	27,24%
3.	SSS (IV STEPEN)	18.509	28,96%
4.	VŠS (VI STEPEN)	1.566	2,45%
5.	VSS (VII i VIII STEPEN)	8.675	13,58%
6.	U K U P N O	63.898	100,00%

Najviše oglašanih slobodnih radnih mjesta je u trgovini, opravci motornih vozila i predmeta za domaćinstvo (19.714 ili 30,84%), zatim u turizmu i ugostiteljstvu (10.868 ili 17%).

2.2. Zapošljavanje radnika i pripravnika

Od ukupnog broja prijavljenih potreba u navedenom periodu, 31.897 lica sa evidencije Zavoda za zapošljavanje je zasnovalo radni odnos, što je za 8.434 ili 35,95% više u odnosu na isti period u 2006. godini.

2.2.1. Zapošljavanje radnika

U navedenom periodu radni odnos je zasnovalo 30.325 radnika, što je za 8.890 ili 41,47% više nego u istom intervalu u prethodnoj godini.

U narednom pregledu prikazano je zapošljavanje po stepenima stručne spreme:

STEPEN STRUČNE SPREME	STANJE NA 31.12.2007.	STANJE NA 31.12.2006.	RAZLIKA	INDEKS 07/06	STRUKTURA	KRETANJE POJAVE U STRUKTURI 2007. U ODNOSU NA 2006.
1	2	3	4 = 2 - 3	5 = 2/3x100	6	7
I STEPEN	5.206	3.399	1.807	153,16	17,17%	↗
II STEPEN	1.532	1.145	387	133,80	5,05%	↗
III STEPEN	9.034	6.516	2.518	138,64	29,79%	↗
IV STEPEN	10.714	7.537	3.177	142,15	35,33%	↘
V STEPEN	160	125	35	128,00	0,53%	↘
VI STEPEN	1.244	906	338	137,31	4,10%	↘
VII-1 STEPEN	2.386	1.773	613	134,57	7,87%	↘
VII-2 STEPEN	45	32	13	140,63	0,15%	↘
VIII STEPEN	4	2	2	200,00	0,01%	↘
U K U P N O	30.325	21.435	8.890	141,47	100%	

Na osnovu datih podataka može se konstatovati da 22,22% od ukupnog broja zaposlenih radnika, ili 6.738 lica, čine lica bez stručne spreme i polukvalifikovani radnici. Kvalifikovani radnici koji su se zaposlili u 2007. godini (19.748) čine 65,12% od ukupnog broja zaposlenih. U navedenom periodu zaposleno je i 1.404 radnika sa V i VI stepenom stručne spreme, što čini 4,63% od ukupnog broja. Takođe, sa visokom stručnom spremom (VII-1, VII-2 i VIII stepen) zaposlilo se 2.435 radnika ili 8,03% od ukupnog broja zaposlenih u 2007. godini.

2.2.2. Zapošljavanje pripravnika

U izvještajnom periodu prijavljeno je 3.249 potreba za pripravnicima, što je manje za 982 ili 23,21% u odnosu na isti period prethodne godine.

Najviše su traženi pripravnici sa VII-1 stepenom stručne spreme – 2.201, što je za 64 lica ili 2,83% manje u odnosu na isti period 2006. godine, zatim pripravnici sa IV stepenom – 800, što je manje za 507 lica ili 38,79%, sa VI stepenom – 208, što je manje za 305 lica ili 59,45%, potom sa III stepenom – 37 što je za 100 lica manje ili 72,99% i sa VII-2 stepenom – 3, što je više za 2 lica u odnosu na isti period prošle godine.

U toku 2007. godine posredstvom Zavoda zaposleno je 1.865 pripravnika, što je manje za 163 lica ili 8,04% u odnosu na isti period prethodne godine. Zavod je sklopio ugovore o finansiranju 1.182 pripravnika.

Posmatrano po stepenu stručne spreme, porast zapošljavanja je zabilježen samo kod pripravnika sa VII-2 stepenom, za jedno lice ili 16,67% u odnosu na 2006. godinu. Smanjenje u zapošljavanju pripravnika zabilježeno je kod III stepena - za 46 lica ili 53,49%, kod IV stepena - za 220 lica ili 33,18%, V stepena - za 2 lica ili 50%, kod VI stepena - za 218 lica ili 57,22% i VII-1 stepena - za 66 lica ili 12% u odnosu na isti period prethodne godine.

3. VIŠKOVI RADNIKA

Na evidenciji Zavoda za zapošljavanje na dan 31.12.2007. godine nalazilo se 5.330 radnika koji su zbog stečaja ili likvidacije preduzeća ostali bez posla, što je za 557 ili 9,46% manje u odnosu na decembar 2006. godine. Navedenim brojem obuhvaćena su invalidna lica, njih 1.265 ili 23,73% od ukupnog broja stečajaca na dan 31.12.2007. godine.

Najviše je prijavljeno lica sa III stepenom stručne spreme – 1.776 ili 33,32% od ukupnog broja. Slijede nezaposlena lica sa: I stepenom – 1.541 ili 28,91%; IV stepenom – 1.277 ili 23,96% i II stepenom – 456 ili 8,56%. Sa VI stepenom evidentirano je 117 lica ili 2,20%; zatim sa VII-1 stepenom – 101 ili 1,89%; pa sa V stepenom – 62 ili 1,16%. Sa VII-2 i VIII stepenom nema prijavljenih na evidenciji.

Otvaranjem stečaja prestao je radni odnos i za 1.265 invalida rada, što je za 75 ili 5,60% manje u odnosu na decembar 2006. godine. Njihova kvalifikaciona struktura je sljedeća: prijavljenih sa III stepenom je 453 ili 8,50% od ukupnog broja; sa I stepenom – 452 ili 8,48%; sa IV stepenom – 201 ili 3,77%; sa II stepenom – 132 ili 2,48%; sa VI stepenom – 11 ili 0,21%; sa V stepenom – 11 ili 0,21%. Najmanje evidentiranih je sa VII-1 stepenom – 5 ili 0,09%. Na evidenciji nema invalida rada sa VII-2 i VIII stepenom stručne spreme.

Struktura stečajaca po stepenu stručne spreme, godinama starosti i godinama staža data je sljedećom tabelom:

KVALIFIKACIONA STRUKTURA	UKUPNO	UČEŠĆE U %	GODINE ŽIVOTA		RADNI STAŽ			
			Do 50	Preko 50	Do 10 godina	Od 10 do 20	Od 20 do 30	Preko 30
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I STEPEN	1.541	28,91%	587	954	182	525	680	154
II STEPEN	456	8,56%	204	252	68	155	208	25
III STEPEN	1.776	33,32%	861	915	257	570	819	130
IV STEPEN	1.277	23,96%	788	489	248	445	526	58
V STEPEN	62	1,16%	18	44	2	5	39	16
VI STEPEN	117	2,20%	52	65	23	39	46	9
VII-1 STEPEN	101	1,89%	41	60	18	30	46	7
VII-2 STEPEN	0	0,00%	0	0	0	0	0	0
VIII STEPEN	0	0,00%	0	0	0	0	0	0
UKUPNO	5.330	100%	2.551	2.779	798	1.769	2.364	399

Prema datim podacima, stečajci čine 16,94% od ukupnog broja nezaposlenih lica, što je za 1,8% više u odnosu na decembar 2006. godine. Na stečajce od I do IV stepena stručne spreme otpada 94,75% od ukupnog broja stečajaca. Mladjih od 50 godina je 47,86%, što je za 9,72% manje u odnosu na decembar 2006. godine, 48,16% od ukupnog broja ima do 20 godina radnog staža, što je za 7,51% manje u odnosu na isti period 2006. godine.

4. PRESTANCI RADNOG ODNOSA

U periodu januar – decembar 2007. godine je evidentirano 5.233 prestanaka radnog odnosa, što je za 355 ili 6,35% manje u odnosu na isti period prethodne godine.

Posmatrano po kvalifikacijama, povećanje broja prijavljenih za zaposlenje po prestanku radnog odnosa zabilježeno je: kod VI stepena - za 81 lice ili 26,82%, potom kod VII-1 stepena - za 137 lica ili 32,31% i kod VIII stepena - za jedno lice u odnosu na isti period prethodne godine. Smanjenje je zabilježeno kod I stepena - za 65 lica ili 4,81%, II stepena - za 124 lica ili 24,55%, potom kod III stepena - za 274 lica ili 17,91%, IV stepena - za 88 lica ili 6,26%, kod V stepena - za 20 lica ili 30,77% i kod VII-2 stepena - za 3 lica ili 75% u odnosu na isti period prethodne godine.

5. NESKLAD IZMEDJU PONUDE I TRAŽNJE

Tržište rada u Crnoj Gori karakteriše znatan porast tražnje radne snage, što potvrđuje višegodišnji rast broja oglašanih slobodnih radnih mjesta, odnosno, potreba poslodavaca.

Na znatno povećanje tražnje, izraženo kroz povećanje oglašavanja slobodnih radnih mjesta, uticalo je nekoliko okolnosti. To su, prije svega, povoljnija i stabilnija kretanja u oblasti ekonomije, a posebno povećanje proizvodnje, prometa i usluga u nekim, radno-intenzivnim djelatnostima, veće učešće zapošljavanja na određeno vrijeme u odnosu na zapošljavanje na neodređeno vrijeme i sl.

Odnos između ponude i tražnje radne snage, po stanju na dan 31.12.2007. godine, bio je 33.191 : 63.898. Pri tome se kao ukupna ponuda posmatra broj nezaposlenih lica početkom godine (stanje na dan 31.12.2006. godine) uvećan za novoprijavljena lica u toku 2007. godine. Razlog za postojanje razlike između ponude i tražnje leži u činjenici da se one razlikuju po osnovu broja zanimanja koja se nude odnosno traže.

Ponuda lica koja su tražila zaposlenje u toku 2007. godine manja je od tražnje, izuzev kod VI stepena, gdje je ponuda veća od tražnje (naredni pregled).

STEPEN STRUČNE SPREME	TRAŽNJA (oglašena radna mjesta)	PONUDA (broj nezapo- slenih lica)	PONUDA NA JEDNU TRAŽNJU	RAZLIKA
1	2	3	4	5 = 3 - 2
I STEPEN	13.873	6.670	1:0,48	-7.203
II STEPEN	3.869	1.716	1:0,44	-2.153
III STEPEN	16.748	10.168	1:0,61	-6.580
IV STEPEN	18.509	10.082	1:0,54	-8.427
V STEPEN	658	549	1:0,83	-109
VI STEPEN	1.566	1.614	1:1,03	48
VII-1 STEPEN	8.501	2.339	1:0,28	-6.162
VII-2 STEPEN	149	51	1:0,34	-98
VIII STEPEN	25	2	1:0,08	-23
U K U P N O	63.898	33.191	1:0,52	-30.707

Najveća razlika u apsolutnom smislu javlja se kod IV stepena – 8.427, zatim kod I stepena – 7.203, III stepena – 6.580, VII-1 stepena – 6.162, II stepena – 2.153, potom kod V stepena – 109, zatim VII-2 stepena – 98 i kod VIII stepena – 23, što znači da postoji suficit tražnje nad ponudom. Suficit ponude nad tražnjom je evidentiran kod VI stepena – za 48 lica.

ZAPOŠLJAVANJE I NEZAPOSLENOST

OSNOVNI PODACI DINAMIKA	31.12.2007. UKUPNO	31.12.2006. UKUPNO	RAZLIKA	INDEKS
1	2	3	4=2-3	5=2/3*100
Zapošljavanje posredstvom Zavoda (radnici i pripravnici)	31.897	23.463	8.434	135,95
Potrebe za radnicima i pripravnicima	63.898	48.284	15.614	132,34
Potrebe za radnicima	60.649	44.053	16.596	137,67
Potrebe za pripravnicima	3.249	4.231	-982	76,79
Zapošljavanje pripravnika	1.865	2.028	-163	91,96
Prestanci radnog odnosa	5.233	5.588	-355	93,65
Prijavljeni na zaposlenje	26.263	31.561	-5.298	83,21
Lica koja traže zaposlenje (prosjek)	34.396	43.192	-8.796	79,64
Lica koja prvi put traže zaposlenje (prosjek)	10.069	14.855	-4.786	67,78
Novčana naknada (prosječan mjesečni broj)	8.522	7.743	779	110,06

2) PRIVATIZACIJA AKCIJA ZAVODA ZA ZAPOŠLJAVANJE

U periodu 1.1 – 31.12.2007. godine služba za transformaciju se bavila poslovima iz oblasti privatizacije preduzeća.

Služba za transformaciju je radila u skladu sa Planom privatizacije za 2007. godinu kojim je predviđena prodaja akcija putem:

1. javnog tendera,
2. javne aukcije, i
3. berzanske prodaje akcija.

1. PRODAJA AKCIJA

I Prodaja akcija putem javnog tendera

Shodno odlukama Upravnog odbora Zavoda za zapošljavanje Crne Gore date su na prodaju akcije Zavoda u društvima “Radvent” AD – Nikšić i Mlin “Muharem Asović” AD – Nikšić.

U izvještajnom periodu prodate su akcije u sljedećim društvima iz ove grupe: “Radvent” AD – Nikšić, “4. Novembar” Fabrika metalnih djelova AD – Mojkovac, “4. Novembar” Fabrika namjenskih proizvoda AD – Mojkovac, “MMK Standard” AD – Nikšić, HTP “Boka” AD – Herceg Novi i Mlin “Muharem Asović” AD – Nikšić.

II Prodaja akcija putem aukcije

U navedenom periodu nije bilo prodaje akcija Zavoda putem javne aukcije.

III Prodaja akcija na berzi

Prodaja akcija na berzi u navedenom periodu nastavljena je u skladu sa Planom privatizacije za 2007. godinu. Ponudjene su akcije Zavoda za zapošljavanje u 24 društva.

U toku 2007. godine prodate su akcije Zavoda u 13 društava.

Plaćanje akcija vršeno je novcem (privatizacija jednog društva), obveznicama stare devizne štednje (četiri društva) i restitucije (osam društava).

Ukupan prihod koji je Zavod za zapošljavanje ostvario u toku 2007. godine prodajom akcija putem berze iznosi 338.174,76 Eur, od čega na novac otpada iznos od 103,76 Eur (učešće od 0,03% u ukupnom prihodu), na obveznice stare devizne štednje – iznos od 73.070 Eur (učešće od 21,60% u ukupnom prihodu), dok na obveznice restitucije otpada iznos od 265.001 Eur (učešće od 78,37% u ukupnom prihodu). Akcije su prodate uz prosječan popust od 88,73%.

Berzanska prodaja akcija je izvršena na Berzi Nex Montenegro i Montenegro berzi, i to: posredstvom brokerske kuće AD “CG broker” – Podgorica (devet društava), AD “Holder broker” – Podgorica (jedno društvo), AD “Onyx broker” – Budva (jedno društvo), AD “Energobroker” – Podgorica (jedno društvo) i AD “PG broker” – Podgorica (jedno društvo). Brokerskim kućama je plaćeno 1.489,80 Eur na ime provizije za pružene usluge u posredovanju kod prodaje akcija.

Akcije su na berzi nudjene i prodavane uz visoke diskonte koje je odredjivala Komisija za berzansku prodaju akcija i udjela Zavoda za zapošljavanje u zavisnosti od kretanja cijena akcija na berzi i od odnosa ponude i tražnje. Najveći broj akcija je prodat sa diskontom od 95% od nominalne vrijednosti akcija (šest društava ili 46,15% ukupnog broja društava čije su akcije prodate).

2. PRODAJA UDJELA

U 2007. godini nije bilo prodaje udjela Zavoda za zapošljavanje.

3. REALIZACIJA PRIVATIZACIONIH UGOVORA U TOKU

U 2007. godini preostale su još četiri nezavršene realizacije ugovora o kupoprodaji akcija Zavoda za zapošljavanje (period prodaje kontrolnog paketa akcija), od čega su tri u postupku kod suda.

Realizovani su Ugovor o kupoprodaji akcija u AD “Golubovci komerc” – Podgorica (ostvaren je prihod od 1.236,10 Eur) i Ugovor o kupoprodaji akcija u AD “Podgoricaexpress” – Podgorica (realizacijom Ugovora o fiducijarnom prenosu prava svojine radi naplate potraživanja).

Pored navedenih aktivnosti služba za transformaciju je tokom 2007. godine saradivala sa Sektorom za pravne poslove, u vezi sa pokrenutim sporovima iz privatizacije preduzeća, kao i sa Sektorom za finansije, po pitanjima praćenja otplate akcija.

4. UKUPAN PRIHOD OD PRODAJE AKCIJA

Ukupan prihod od prodaje akcija Zavoda za zapošljavanje u 2007. godini iznosi 3.397.303,59 Eur, a čine ga: 3.057.892,73 Eur od privatizacije šest Društava putem javnog tendera, 1.236,10 Eur od realizacije jednog ugovora o privatizaciji u toku, 338.174,76 Eur od prodaje akcija putem berze. Posmatrano po sredstvima plaćanja: na gotovinu otpada iznos od 3.059.232,59 Eur (90,04 % od ukupnog prihoda), na obveznice stare devizne štednje iznos od 73.070 Eur (2,16%) i na obveznice restitucije iznos od 265.001 Eur (7,80 %). Treba istaći da kupac akcija Zavoda u AD »Radvent« iz Nikšića još nije izvršio obavezu uplate, prema Ugovoru o kupoprodaji akcija.

Zavod za zapošljavanje je shodno odredbama Zakona o povraćaju oduzetih imovinskih prava i obeštećenja ("Sl. list RCG", br. 21/04) bio u obavezi da 10% od ukupnog prihoda ostvarenog prodajom akcija prenese Fondu za obeštećenje. U tu svrhu je 13.4.2007. godine sa računa Zavoda u Centralnoj depozitarnoj agenciji prebačeno na račun Fonda za obeštećenje 1.314.100 komada obveznica restitucije, nominalne vrijednosti po 1,00 Eur, čime je u cjelosti izmirena dotadašnja zakonska obaveza Zavoda.

U toku 2007. godine Zavod je izvršio konverziju obveznica stare devizne štednje iz svog portfelja u akcije AD "Željeznica CG" Podgorica. Naime, Ministarstvo finansija je ustupilo Zavodu 61.844 akcija u AD "Željeznice CG" Podgorica, čiji je većinski vlasnik Crna Gora, za iznos od 948.612 obveznica stare devizne štednje koje su se nalazile u portfelju Zavoda za zapošljavanje.

3) PROGRAM ZA KONTINUIRANO STIMULISANJE ZAPOŠLJAVANJA I PREDUZETNIŠTVA U CRNOJ GORI

Zavod za zapošljavanje je u januaru 2007. godine otpočeo sa novim konceptom realizacije Programa samozapošljavanja. Nova metodologija podrazumijeva uvođenje edukacije preduzetnika, kao obaveznog segmenta u postupku selekcije kandidata i dodjele kredita. Od uspješnosti završetka programa edukacije zavisi mogućnost podnošenja zahtjeva za kredit. Program edukacije se sastoji od dvije cjeline: Podsticanja samozapošljavanja i Pružanja elementarnih znanja iz preduzetništva.

Lica koja završe obuku i za koja stručni tim procijeni da imaju predispozicije za uspješno bavljenje biznisom mogu podnijeti zahtjev za kredit. Uslovi pod kojima se odobravaju krediti su ostali nepromijenjeni.

Regionalne komisije vrše ocjenjivanje opravdanosti ulaganja odnosno realnost realizacije biznis ideje i daju predloge za dodjelu kredita. Planirano je da kvalitetni projekti budu finansirani najkasnije tri mjeseca od trenutka podnošenja zahtjeva za kredit.

U periodu januar - decembar sprovedeno je 85 programa edukacije preduzetnika i njima je obuhvaćeno 862 lica.

3.1.1. Podnijeti zahtjevi za kredit

U navedenom periodu podnijeto je 447 zahtjeva za dodjelu kredita, ukupne vrijednosti 2.016.178 Eur, čijom realizacijom bi se otvorilo 669 novih radnih mjesta.

Posmatrano po opštinama, najviše podnijetih zahtjeva je u Nikšiću (138 ili 30,87%), Bijelom Polju (49 ili 10,96%), Pljevljima (41 ili 9,17%), Podgorici (39 ili 8,72%) i Beranama (35 ili 7,82%).

Posmatrano po djelatnostima, najzastupljeniji su poljoprivreda i ribarstvo (53,65%), zanatstvo i lične usluge (16,21%), trgovina (9,17%) i ugostiteljstvo (5,94%).

Za bavljenje privatnim biznisom zainteresovana su lica svih obrazovnih profila. U odnosu na stepen stručne spreme najveći broj predatih zahtjeva odnosi se na lica sa nižim stepenom obrazovanja: NK, PK i lica sa trogodišnjim srednjim obrazovanjem čine 58,61%, lica sa srednjom stručnom spremom i VKV - 35,23%, dok lica sa višom i visokom stručnom spremom učestvuju sa 6,16% u ukupnom broju lica koja su konkurisala za kredit.

3.1.2. Regionalne komisije

U posmatranom periodu regionalne komisije su pozitivno ocijenile 427 zahtjeva za kredit, u vrijednosti od 1.921.705 Eur, čijim finansiranjem bi se omogućilo zapošljavanje 315 radnika.

3.1.3. Odobreni krediti

U ovom periodu, Republička komisija je odobrila 528 kredita vrijednih 2.441.939 Eur, čijom realizacijom je omogućeno otvaranje 805 novih radnih mjesta. Od ovog broja, 407 odobrenih kredita je podnijeto od strane lica koja su prošla edukaciju preduzetnika, a 121 odobreni zahtjev je podnijet od strane pravnih lica i preduzetnika, kojima edukacija nije namijenjena, kao i nezaposlenih lica koja su

podnijela zahtjev prije uvođenja novog koncepta realizacije Programa samozapošljavanja.

Najveći broj kredita je odobren u opštinama: Nikšić (169 ili 32,01%), Pljevlja (74 ili 14,02%), Podgorica (50 ili 9,47%) i Bijelo Polje (48 ili 9,09%).

Kreditni su odobravani za projekte iz svih djelatnosti, u skladu sa planiranim regionalnim razvojem. Najviše odobrenih kredita je iz oblasti poljoprivrede i ribarstva (54,92%). Slijede zanatstvo i lične usluge (14,39%) i trgovina (12,88%).

U navedenom periodu odobreno je finansiranje 14 programa licima koja su zbog tehno-ekonomskih i organizacionih promjena ostala bez posla. Za tu namjenu je izdvojeno 69.135 Eur, za zapošljavanje 23 lica.

3.2. Kontrola upotrebe sredstava

Zavod za zapošljavanje preko regionalnih komisija vrši kontrolu namjenske upotrebe odobrenih sredstava. Komisije redovno obilaze korisnike kredita, kontinuirano prate stanje projekata i namjensko korišćenje sredstava.

Od 1.912 iskontrolisanih korisnika kredita, po ocjeni regionalnih komisija njih 1.264 ili 66,11% je u potpunosti namjenski iskoristilo sredstva. To znači da su sredstva upotrijebili u skladu sa biznis planom, registrovali djelatnost i otvorili predviđeni broj radnih mjesta.

U fazi ispunjenja obaveza je 465 (24,32%) korisnika kredita. Oni sredstva koriste sporije, najčešće iz objektivnih razloga. Najznačajniji problemi su vezani za registraciju preduzeća i osiguranje lica, kao i problemi osiguranja individualnih poljoprivrednih proizvođača za programe sa više zaposlenih iz oblasti poljoprivrede.

Ukoliko poslije predviđenog roka (koji je objektivno dovoljan) korisnik kredita ne ispuni obaveze iz Ugovora vezane za namjensko korišćenje sredstava, pokreće se postupak raskida Ugovora.

Odobrena sredstva nenamjenski je iskoristilo 183 (9,57%) korisnika kredita i protiv njih je pokrenut postupak raskida Ugovora o kreditu. Korisnici kredita koji su nenamjenski upotrijebili sredstva obavezni su da vrate cjelokupna odobrena sredstva, uvećana za redovnu i zateznu kamatnu stopu. Evidentna je sporost u naplati potraživanja zbog nenamjenskog korišćenja kredita, najčešće prouzrokovana dugotrajnim procedurama banaka ili dužinom trajanja sudskih postupaka.

Većina postupaka raskida Ugovora o kreditu je pokrenuta zbog nezapošljavanja predviđenog broja radnika i neregistrovanja djelatnosti.

3.3. Finansijski podsticaj preduzetništva kod lica sa invaliditetom

Zavod za zapošljavanje Crne Gore je 15. juna 2006. godine raspisao Konkurs za dodjelu kredita radi stimulisanja zapošljavanja i preduzetništva za lica sa invaliditetom. Pravo učešća imaju sva fizička lica sa evidencije nezaposlenih, pravna lica koja imaju namjeru da zaposle lica sa invaliditetom kao i invalidna lica sa evidencije nezaposlenih. Maksimalan iznos kredita po zahtjevu iznosi 17.500 Eur. Zahtjev za ovaj vid kreditiranja je podnijelo šest invalidnih lica čiji su projekti u ukupnoj vrijednosti od 23.635 Eur i predviđaju zapošljavanje sedam lica. Svi projekti su realizovani.

II SEKTOR ZA INFORMATIKU

Informacioni sistem Zavoda raspolaže sa oko 330 računara i 200 štampača, raspoređenih u 22 lokalne računarske mreže, koje su međusobno povezane u WAN Zavoda, na bazi MPLS tehnologije MIPNET-a T-Com-a Crne Gore (brzine prenosa od 128 Kb/s (kancelarije) do 256Kb/s (biroi), odnosno 2 Mb/s na lokaciji Sektora za informatiku).

U okviru Informacionog sistema Zavoda egzistira veliki broj programskih aplikacija koje pokrivaju sve segmente poslovnog sistema zapošljavanja. Programske aplikacije i baza podataka su centralizovane na republičkom nivou, čime je obezbijedjena jedinstvenost podataka u realnom vremenu.

Rad Sektora za informatiku u toku 2007. godine bio je u najvećem dijelu usmjeren na realizaciju poslova planiranih i započetih tokom 2006. godine, kao i na razvoj novih aplikacija, kako je definisano u »Idejnom projektu Informacionog sistema Zavod za zapošljavanje Crne Gore«.

Značajnije aktivnosti u ovom periodu obuhvatile su sljedeće:

1. Implementacija i testiranje aplikacije za evidentiranje (EPS) i aplikacije za finansiranje (FPS) pripravničkog staža

Nastavljajući aktivnosti na informatičkoj podršci procesu stručnog osposobljavanja pripravnika i finansiranja pripravničkog staža usvojena testna verzija aplikacije »Evidentiranje pripravničkog staža - EPS« je postavljena na centralni nivo (svi zahtjevi za učešće Zavoda u finansiranju zarade pripravnika, kao i odluke po ovim zahtjevima, evidentiraju se korišćenjem aplikacije EPS, na nivou biroa), dok je aplikacija »Finansiranje pripravničkog staža - FPS«, koja omogućava centralizovan i jedinstven obračun i isplatu finansijskih sredstava po osnovu odobrenih zahtjeva, instalirana u Sektoru za ekonomske poslove.

Nakon obuke korisnika započet je posao na realnom unosu podataka. Svi zahtjevi koji su primljeni i odobreni, a nijesu u cjelosti isplaćeni (redovni program i projekat Šansa mladima), evidentirani su u kampanji tokom prva četiri mjeseca 2007. godine, tako da je u maju mogla početi isplata po novoj tehnologiji. Ona podrazumijeva da se obračun i isplata finansijskih sredstava po osnovu odobrenih zahtjeva evidentira korišćenjem aplikacije FPS, na centralnom nivou (Sektor za ekonomske poslove), a na osnovu podataka dobijenih kroz rad aplikacije EPS na lokalnom nivou (biroi rada).

2. Izrada Idejnog projekta video-konferencijskog sistema

Uradjen je idejni projekat uvođenja video konferencijskog sistema u postojeću informacionu infrastrukturu, uz obezbjeđenje prenosa audio i video podataka preko postojeće računarske mreže. Projekat je baziran na softverskom rješenju - Adobe-ov Flash Communication Server (FCS). U toku su aktivnosti na testiranju kompatibilnosti propusnog opsega mreže i zahtjeva FCS, u cilju prikupljanja kvalitetnih informacija za izradu projektnog zadatka.

3. Izrada Idejnog projekta elektronskog sistema samousluživanja

Idejni projekat je baziran na korišćenju ekrana osjetljivih na dodir (»touch-screen«), po principu »pokaži i traži«, putem kojih će sve informacije sa tržišta rada biti dostupne i onim korisnicima koji nemaju dovoljno znanja za rad na računaru.

4. Izrada Ispitnog kataloga programa “Osnove računarske pismenosti”

Za potrebe završne provjere znanja polaznika programa »Osnove računarske pismenosti« uradjena je nova verzija automatizovanog Ispitnog kataloga. Time je obezbijedjeno objektivno vrednovanje stečenog znanja svih polaznika obuke informatičkog opismenjavanja nezaposlenih lica.

5. Učešće na INFOFEST-u 2007.

Na XIV festivalu informatičkih dostignuća, INFOFEST 2007, Zavod je zvanično predstavio servis »MOJ SMS POSAO«, baziran na opšteprihvaćenom »servisu kratkih poruka« (SMS - Short Message Service), kao brzom i relativno jeftinom načinu razmjene informacija. Servis, već dvije godine, uspješno funkcioniše u okviru informacionog sistema Zavoda.

Povodom 25000-te poruke, koja je evidentirana tokom trajanja festivala, i u cilju dalje promocije servisa kao jedinstvenog načina pretraživanja oglašanih radnih mjesta u Crnoj Gori, Zavod za zapošljavanje je u saradnji sa mobilnim operaterima mreža 067 i 069 nagradio korisnike koji su poslali najveći broj poruka, čime su pokazali najveće interesovanje za informisanje preko ovog servisa.

6. Održavanje i nabavka

Uporedo sa poslovima vezanim za implementaciju funkcija sistema zapošljavanja u jedinstveni informacioni sistem, odvijale su se i aktivnosti na korektivnom i perfektnom održavanju tehničke infrastrukture i postojećih programskih rješenja.

III SEKTOR ZA ZAPOŠLJAVANJE

1) PROGRAMI I MJERE ZAPOŠLJAVANJA

1. POSREDOVANJE I EVIDENCIJE U ZAPOŠLJAVANJU

1. Stručni tretman nezaposlenih lica

Radi povećanja ukupne zaposlenosti i unapredjenja kvaliteta ponude radne snage Zavod je sproveo planirane aktivnosti utvrđene Programom zapošljavanja za 2007. godinu.

- **Informativni razgovori.** Namijenjeni su svim novoprijavljenim licima. Ovim programima nezaposleni se upoznaju sa ulogom Zavoda za zapošljavanje, sa mjerama koje se sprovode u Zavodu, naročito sa mjerama aktivne politike zapošljavanja, sa kretanjima na tržištu rada i dobijaju informacije o pravima i obavezama nezaposlenih lica dok su na evidenciji. U 2007. godini informativnim razgovorima je bilo obuhvaćeno 10.252 lica. Planirano je da sva lica koja se prvi put prijave na evidenciju nezaposlenih Zavoda za zapošljavanje u kontinuitetu prodju ovaj program.

- **Intervjui i planovi zapošljavanja.** Za svako nezaposleno lice savjetnici za zapošljavanje rade individualni plan zapošljavanja na osnovu strukturiranog intervjuja. Plan zapošljavanja je dogovor nezaposlenog lica i njegovog savjetodavca o predviđenim aktivnostima tog lica pri traženju zaposlenja i uključivanju u programe aktivne politike zapošljavanja. Plan zapošljavanja je opis strategije savjetodavnog rada, kojim se pomaže nezaposlenom licu da se uključi u rad. Cilj plana je jasno definisanje aktivnosti koje trebaju u odredjenom periodu da stvore mogućnosti za zaposlenje. Za svaku planiranu aktivnost se radi novi plan zapošljavanja. Plan zapošljavanja pomaže nezaposlenom licu da uz visokostručno i profesionalno usmjeravanje savjetnika brže dodje do posla. U posmatranom periodu uradjeno je 70.445 planova zapošljavanja za nezaposlena lica i realizovano 109.442.

- **Informativno – motivacioni seminari – radionice.** To su programi namijenjeni svim nezaposlenim licima a imaju svrhu da informišu nezaposlene o svim značajnim obilježjima tržišta rada i zapošljavanja. Takodje, cilj im je da motivišu nezaposlene na aktivno traženje zaposlenja. Ovi seminari bitno utiču na jačanje samopouzdanja, što je važan preduslov za samostalno aktivno traženje posla. Na seminarima se uče i konkretne vještine, kao što su: pisanje molbi, biografija, predstavljanje poslodavcu. Izvode se i specijalističke radionice za lica

koja namjeravaju da se bave preduzetništvom. U periodu januar - decembar ovu vrstu programa prošlo je 2.917 nezaposlenih lica.

2. SARADNJA SA POSLODAVCIMA

Novi koncept rada Zavoda podrazumijeva aktivnu politiku zapošljavanja i aktivan odnos prema svim učesnicima u tom procesu, prije svega prema poslodavcima kao ključnim činocima, kako za kreiranje, tako i za realizaciju i razvoj programa zapošljavanja.

Realizacijom projekata zapošljavanja Zavod je uspostavio socijalno partnerstvo sa poslodavcima i drugim institucijama i ono se dalje razvija i unapređuje. Na taj način poslodavci u određenoj mjeri direktno utiču i na politiku tržišta rada, kvalitet ponude radne snage i njeno osposobljavanje za prave – tražene poslove, kao i na politiku zapošljavanja.

Jedan od oblika saradnje sa poslodavcima je i anketa, koja se sprovodi na nacionalnom, a od 2006. godine i na regionalnom nivou, na području biroa rada. Time se dolazi do saznanja o namjerama i planovima poslodavaca u pogledu obima i dinamike zapošljavanja, kao i strukturi njihovih potreba za radnom snagom. U periodu januar – decembar realizovane su planirane ankete. U aktivnosti anketiranja bio je uključen i Centar za ljudske resurse. Cilj je unapređenje i pojednostavljenje postupka anketiranja, uz pomoć stranih eksperata i projekta CARDS III, da bi se ubuduće sprovodile višenamjenske ankete. Takodje, u biroima rada su pokrenute aktivnosti u cilju formiranja posebnih odjeljenja za rad sa poslodavcima, u kojima poslodavci na jednom mjestu mogu dobiti usluge Zavoda.

3. CENTRI ZA OBUKU

U okviru Sektora za zapošljavanje funkcionišu i vrše obuku tri centra za obuku, u biroima rada: Berane, Podgorica i Herceg Novi.

Obuka u centrima za obuku odvijala se prema planu i programu rada Zavoda za 2007. godinu.

Pregled obučениh lica po centrima za obuku dat je u sljedećem pregledu:

CENTRI ZA OBUKU	O B U K A		UKUPNO	PLAN ZA 2007.	REALI- ZACIJA U %
	TRENERI	NEZAPOSLENI			
HERCEG NOVI	13	35	48	50	96%
PODGORICA	-	536	536	480	111%
BERANE	-	150	150	150	100%
UKUPNO	13	721	734	680	107,9%

Centar za obuku u Podgorici

Centar za obuku u Podgorici organizuje obuku nezaposlenih lica za informatička znanja u prostoru Biroa rada Podgorica, dok obuku za gradjevinarstvo realizuje u opremljenom prostoru Srednje gradjevinarske škole „Marko Radović”.

Planom za 2007. godinu predviđena je obuka za 480 lica. Ovaj Centar je u navedenom periodu obučio najviše polaznika iz oblasti informatičkog opismenjavanja - 431 nezaposleno lice.

U ovom Centru je počela aktivnost uključivanja većeg broja nezaposlenih lica u obuku za gradjevinska zanimanja, te je u toku 2007. godine obučeno 49 polaznika.

Takodje, u 2007. godini je prvi put organizovana i realizovana obuka za zanimanje serviser računara, za 15 polaznika, za poznatog poslodavca.

U toku 2007. godine u ovom centru je obučeno ukupno 536 nezaposlenih lica.

Centar za obuku Herceg Novi

U periodu januar – decembar u ovom Centru obučeno je ukupno 48 lica ili 96% od planiranog broja.

Obuka je organizovana za tri zanimanja iz oblasti ugostiteljstva i turizma: kuvari, konobari i recepcioneri, ukupno 35 polaznika.

Kada je obuka instruktora u pitanju, obezbijedjena je grupa od 13 polaznika i obuka se organizovala u jednom dijelu u inostranstvu (Njemačka) i drugom dijelu uz instruktora njemačkih stručnjaka u našoj zemlji, u ukupnom trajanju mjesec dana, nakon čega su instruktori dobili sertifikate od njemačke fondacije SALO.

To je, inače, treća grupa instruktora iz turizma i ugostiteljstva koja se obučila preko centra za obuku iz Herceg Novog.

Medjutim, u toku 2007. godine uočeno je drastično smanjenje zainteresovanosti lica sa evidencije Zavoda za obuku u oblasti ugostiteljstva i turizma, posebno iz primorskih gradova.

Centar za obuku u Beranama

Centar za obuku Berane smješten je u Srednjoj stručnoj školi „Vukadin Vukadinović“. U ovom Centru obučeno je 150 polaznika iz više zanimanja i oblasti:

- drvoprerade – za zanimanja: stolar i pomoćni stolar – 60 polaznika,
- gradjevinarstva – za zanimanja: keramičar i gradjevinski stolar – 50 polaznika,
- usluga – frizer i pomoćni frizer – 10 polaznika,
- mašinstva – automehaničar – 10 polaznika,
- zanatskih zanimanja – izrada nakita i suvenira – 20 polaznika.

Centar za obuku Berane je organizovao i obuku u drugim biroima na sjeveru Crne Gore, iz oblasti drvoprerade kod poslodavaca kao i realizovao druge aktivnosti.

Ovaj centar je uključen i u Projekat obuke Roma. U toku 2007. godine obučeno je ukupno 30 polaznika, medju kojima je i pet Romkinja.

U programu obuke su učestvovala i tri lica sa invaliditetom, koja pokazuju veliku zainteresovanost i umijeće za zanimanja za koja se obučavaju.

4. PRIPREMA ZA ZAPOSŁJAVANJE

Aktivnosti Zavoda na planu obrazovanja i obuke sprovedene su u 2007. godini sa licima koja traže zaposlenje i radnicima za čijim je radom prestala potreba.

Obuke su imale za cilj: smanjenje nezaposlenosti, povećanje zapošljivosti lica koja traže zaposlenje kroz unapređenje kvaliteta ponude, zadovoljenje aktuelnih potreba poslodavaca, kao i ublažavanje nesklada izmedju ponude i tražnje na tržištu rada.

Obim i struktura učesnika obuke utvrdjeni su na osnovu:

1. iskazanih i sagledanih potreba poslodavaca;
2. analize profesionalne strukture lica koja traže zaposlenje i njihovih obrazovnih potreba;
3. postojećih i očekivanih potreba tržišta rada za zapošljavanjem novih radnika;
4. iskustava u realizaciji programa pripreme u prethodnoj godini;
5. raspoloživih finansijskih sredstava.

U tom smislu, u 2007. godini je realizovano 594 programa obuke, za 4.931 polaznika, što je za 9,6% iznad planiranog broja polaznika. Realizovano je 168 programa stručnog osposobljavanja za poznatog poslodavca, u kojima je učestvovalo 667 lica. U 426 programa pripreme za tržište rada uključeno je 4.264 polaznika, od kojih su 1.244 obučavani za zanimanja, dok su 3.020 lica polaznici programa sticanja posebnih znanja.

Programi pripreme za zapošljavanje lica sa evidencije nezaposlenih organizovani su kroz slijedeće oblike obrazovne djelatnosti:

1. stručno osposobljavanje lica sa završenom osnovnom školom za poslove za koje je dovoljno niže stručno obrazovanje;
2. dokvalifikacija, odnosno inoviranje znanja u okviru istog zanimanja;
3. prekvalifikacija, tj. obrazovanje i osposobljavanje za drugo zanimanje, istog, ili višeg stepena stručne spreme;
4. stvaranje uslova za zapošljavanje lica sa posebnim potrebama;
5. finansiranje školarine za lica koja se pripremaju za deficitarna zanimanja.

Obuke su realizovane po programima koji obuhvataju sadržaje utvrđene standardima znanja za određena zanimanja, uz kontinuirano praćenje od strane stručnih lica koja je angažovao Zavod.

Za realizaciju programa obuke kojima se za zapošljavanje pripremalo 4.931 nezaposleno lice, opredijeljeno je 1.686.000 Eur.

4.1. Programi stručnog osposobljavanja za zanimanja

Programi obuke za zanimanja organizovani su u saradnji sa 145 izvodjača, za 1.911 nezaposlenih lica i lica za čijim je radom prestala potreba. U programe pripreme za potrebe zapošljavanja na osnovu konkretnih zahtjeva 66 poslodavaca uključeno je 667 lica, dok je za potrebe tržišta rada obučavano 1.244 lica.

Polaznici obuke bila su pretežno (oko 70%) lica sa završenim III i IV stepenom stručne spreme, od 18 do 35 godina starosti.

Programima stručnog osposobljavanja, dokvalifikacije i prekvalifikacije nezaposlena lica i lica za čijim je radom prestala potreba obučavala su se za rad u prerađivačkoj industriji, građevinarstvu, turizmu i ugostiteljstvu, uslužnim i ostalim djelatnostima.

4.2. Programi pripreme za poznatog poslodavca

Za rad u prerađivačkoj industriji osposobljena su 273 lica, od kojih: za zanimanja poljoprivrede, proizvodnje i prerade hrane 71 lice, 77 lica za drvoprerađivačka zanimanja i 125 za zanimanja metaloprerađivanja i elektrotehnike.

Obukom za rad u građevinarstvu pripremljeno je 131 lice.

U programe stručnog osposobljavanja za rad u turizmu i ugostiteljstvu uključeno je 77 nezaposlenih lica.

Obukom za rad u uslužnim djelatnostima obuhvaćeno je 22 lica, a u ostalim djelatnostima 164 lica.

4.3. Programi pripreme za tržište rada

Za rad u prerađivačkoj industriji osposobljeno je 135 lica, od kojih: za zanimanja poljoprivrede, proizvodnje i prerade hrane 25 lica, 36 lica za drvoprerađivačka zanimanja, 74 za zanimanja metaloprerade i elektrotehnike.

Obukom za rad u građevinarstvu pripremljeno je 258 lica.

U programe stručnog osposobljavanja za rad u turizmu i ugostiteljstvu uključeno je 486 nezaposlenih lica.

Obukom za rad u uslužnim djelatnostima obučeno je 232 lica, a u ostalim djelatnostima 133 lica.

Za realizaciju navedenih programa stručnog osposobljavanja za zanimanja, opredijeljena su sredstva u visini od 1.300.000 Eur ili oko 680 Eur po jednom polazniku.

4.4. Programi sticanja posebnih znanja

U programe obrazovanja za sticanje posebnih znanja u cilju podizanja kvaliteta radne snage u toku 2007. godine uključeno je 3.020 lica koja traže zaposlenje.

Programima informatičkog opismenjavanja obuhvaćeno je 1.593 lica, pretežno IV stepena stručne spreme, administrativne grupe zanimanja. U programima su učestvovala i lica VI i VII stepena stručne spreme različitih zanimanja.

Polaznici programa sticanja znanja iz stranih jezika bila su, takodje, lica IV i viših stepena stručne spreme, kojih je obučeno 884.

Edukacija nezaposlenih lica pomorske struke, spasioca na plažama i turističkih vodiča organizovana je za 77 polaznika.

Za 466 lica sa evidencije Zavoda organizovani su programi sticanja dodatnih znanja za vozače »C«, »D« i »E« kategorije.

Za realizaciju programa sticanja posebnih znanja opredijeljena su sredstva u visini od 386.000 Eur.

U narednom pregledu dat je broj polaznika obuka za zanimanja i posebna znanja, realizovanih u 2007. godini, po vrstama programa i biroima rada, sa procentom ostvarenja plana:

Biro rada	Podgorica	Nišić	B. Polje	Berane	Bar	H. Novi	Pijevlja	Ukupno
Zanimanja i posebna znanja								
I Za poznatog poslodavca	170	148	125	70	51	63	40	667
II Za tržište rada	431	132	175	222	157	44	83	1.244
Grupa zanimanja	601	280	300	292	208	107	123	1.911
Poljoprivreda i prerada hr.	16	11	47	18	1	3	0	96
Drvoprerada	10	24	5	61	13	0	0	113
Gradjevinarstvo	184	47	45	60	31	0	22	389
Metaloprerada i elektroteh.	22	89	0	16	23	25	24	199

Turizam i ugostiteljstvo	147	47	96	91	71	57	54	563
Uslužne djelatnosti	91	38	25	40	39	6	15	254
Ostalo	131	24	82	6	30	16	8	297
Posebna znanja	1.279	278	320	423	167	329	224	3.020
Kursevi informatike	736	164	160	126	121	146	140	1.593
Kursevi stranih jezika	414	88	100	77	44	107	54	884
Kursevi za vozače	110	25	60	220	0	21	30	466
Obuka pomoraca, vođača	16	1	0	0	1	55	0	73
Obuka lica sa invaliditetom	3	0	0	0	1	0	0	4
Ukupan broj polaznika	1.880	558	620	715	375	436	347	4.931
Procenat ostvarenja plana	146,9	95,4	121	136,2	75,0	67	77	109,6

5. SEZONSKO ZAPOSŁJAVANJE

Ublažavanju posljedica otvorene nezaposlenosti doprinosi i sezonsko zapošljavanje, kao jedan od programa aktivne politike zapošljavanja, koga realizuje Zavod za zapošljavanje i kojim je obuhvaćeno 25% nezaposlenih lica sa evidencije Zavoda u 2007. godini.

Ovaj vid zapošljavanja se iz godine u godinu potvrđuje sve većim zapošljavanjem nezaposlenih lica, ne samo u turizmu i ugostiteljstvu, već i u drugim djelatnostima: gradjevinarstvu, poljoprivredi, trgovini, zdravstvu i drugim.

Zavod svojim mjerama i aktivnostima nastoji da uposli što veći broj sezonskih radnika, kao i da kod poslodavaca izdejstvuje što povoljnije uslove za njihovo zapošljavanje: bolje plate, povezivanje radnog staža, smještajne uslove i ishranu, plaćene prevozne troškove i drugo.

Na evidenciji Zavoda za zapošljavanje Crne Gore u 2007. godini je bilo 3.316 lica zainteresovanih za sezonski rad u turizmu i ugostiteljstvu, što se može vidjeti u narednom pregledu:

Nezaposlena lica zainteresovana za sezonske poslove po biroima rada

Rb	Biro rada	Bar	Berane	Bijelo Polje	Nišić	Pljevlja	Podgorica	Herceg Novi	Ukupno
1.	Lica bez zanimanja i stručne sprema (NK)	324	47	55	25	131	218	107	907
2.	Čistačice	88	1	8	30	11	26	6	170
3.	Ugostitelji II stepen	195	103	118	115	30	265	79	905
4.	Ugostitelji III stepen	333	12	18	47	49	166	132	757
5.	Ugostitelji IV stepen	170	3	22	16	75	114	121	521

6.	Ugostitelji V stepen	6	-	-	-	-	1	-	7
7.	Ugostitelji VI stepen	11	-	2	-	2	2	27	44
8.	Ugostitelji VII stepen	-	-	-	-	2	-	3	5
9.	U k u p n o:	1.127	166	223	233	300	792	475	3.316

U cilju većeg legalnog zapošljavanja sezonske radne snage sa evidencije Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, Zavod je donio Operativni plan za 2007. godinu za zapošljavanje 8.000 nezaposlenih lica.

Svaki Biro rada i kancelarije Zavoda sa područja Republike, preuzeli su obavezu da realizuju srazmjeran dio plana sezonskog zapošljavanja za 2007. godinu.

Ostvarenje Plana sezonskog zapošljavanja za 2007. godinu stalno je praćeno i nadzirano od strane Radne i Operativne grupe Zavoda i lica zaduženih na poslovima sezonskog zapošljavanja po biroima i kancelarijama Zavoda.

Shodno Operativnom planu Zavoda za 2007. godinu, biro rada preduzimao su brojne i opsežne aktivnosti za pripremu sezonskog zapošljavanja, kako bi ostvarili planirani broj zapošljavanja na sezonskim poslovima, i to:

- po svim biroima rada određena su lica koja će se neposredno baviti zapošljavanjem sezonske radne snage;
- sačinjen je pregled nezaposlenih lica;
- iz spiskova korisnika novčane naknade izdvojena su lica ugostiteljsko-turističke struke kao prioriteta za sezonsko zapošljavanje;
- objavljen je poziv u dnevnim listovima nezaposlenim licima ugostiteljsko-turističke struke da obavezno konkurišu na objavljena slobodna radna mjesta;
- u toku sezone traženi su spiskovi od poslodavaca za lica koja su konkurisala na raspisani oglas;
- održani su radno operativni sastanci sa predstavnicima privrede;
- održani su sastanci sa predstavnicima Republičke inspekcije rada u vezi primjene Vladinih uredbi (Uredbe o poreskim olakšicama za novozaposlene radnike i Uredbe o angažovanju nerezidentnih fizičkih lica) na kojima je postignut dogovor o međusobnoj saradnji i dostavljanju potrebnih podataka vezano za zapošljavanje i radno angažovanje sezonske radne snage;
- uradjene su publikacije "Ponuda radne snage za potrebe turizma i ugostiteljstva u 2007. godini", "Pregled zainteresovanih lica ugostiteljsko-turističke struke za sezonski rad" i "Pregled obučeni lica kod renomiranih poslodavaca za ugostiteljska zanimanja", kao i druge publikacije;
- svakodnevno su održavani kontakti biroa rada iz unutrašnjosti sa centrima za sezonsko zapošljavanje iz Budve i Herceg Novog;

- dnevno su praćeni novoizašli oglasi za sezonsko zapošljavanje i njihova realizacija sa stanovišta potreba i mogućnosti Zavoda za njihovo pupunjavanje;
- praktikovani su stalni kontakti Operativne grupe Zavoda sa biroima iz unutrašnjosti i sa poslodavcima sa primorja.

U cilju rješavanja problema na sezonskom zapošljavanju, Zavod za zapošljavanje je pokrenuo brojne inicijative sa državnim institucijama, poslodavcima, inspekcijским službama, organima lokalne uprave kao socijalnim partnerima radi donošenja potrebne regulative za veće legalno zapošljavanje radne snage i adekvatnog zapošljavanja sezonskih radnika i njihovog uključivanja u privredne tokove, shodno njenim potrebama i sve većem značaju.

U toku 2007. godine Zavod za zapošljavanje je oglosio 25.757 sezonskih radnih mjesta, što je za 31,3% više u odnosu na prethodnu godinu. Za potrebe turizma i ugostiteljstva traženo je 8.905 radnika, ili 34,5%, za potrebe trgovine 7.951 ili 30,8%, poljoprivrede 400 ili 1,5%, gradjevinarstva 2.082 ili 11,9% i za ostale djelatnosti 5.418 radnika ili 21% od oglašanih potreba, što se može vidjeti u sljedećem pregledu.

Pregled prijavljenih slobodnih sezonskih radnih mjesta u 2007. godini po biroima rada i djelatnostima

Biro rada	Turizam i ugostiteljstvo	Poljoprivreda	Gradjevinarstvo	Trgovina	Ostale djelatnosti	Ukupno
Bar	6.042	2	328	1.664	356	8.392
Berane	66	4	56	186	384	696
Bijelo Polje	48	57	74	347	417	943
Nikšić	215	132	225	869	722	2.163
Pljevlja	195	3	47	167	743	1.155
Podgorica	743	202	2.006	3.236	1.675	7.862
Herceg Novi	1.596		347	1.482	1.121	4.546
U k u p n o:	8.905	400	3.083	7.951	5.418	25.757

Najviše oglašanih slobodnih radnih mjesta za sezonsko zapošljavanje odnosilo se na primorske opštine, ukupno 12.938 ili 50,2%. Najtraženija su ugostiteljsko-turistička zanimanja: konobar i šanker - oko 3.000 sezonskih radnika, kuvar - 1.500, pomoćni ugostiteljski radnik - 3.400, sobarica – 997, a u manjem obimu i druga zanimanja: servirke, poslastičari, pekari, portiri, vešerke, baštovani, radnici na plaži, spasioци, zatim trgovci (oko 7.000), gradjevinski radnici (oko 3.000) i ostale djelatnosti (oko 5.000 sezonskih radnika).

Na vrijeme započete, dobro pripremljene i realizovane brojne aktivnosti sa nivoa Zavoda i biroa rada u cilju realizacije Plana sezonskog zapošljavanja omogućile su zapošljavanje 9.238 sezonskih radnika, ili ostvarenje Plana u nivou od 116%.

Ostvarenje Plana sezonskog zapošljavanja po biroima rada prikazano je sljedećim pregledom:

Rb	Biro rada	Planirano za 2007.	Ostvareno	Procenat ostvarenja
1.	Bar	1.700	1.952	114,8
2.	Berane	510	588	115,2
3.	Bijelo Polje	640	668	104,3
4.	Nikšić	900	980	108,8
5.	Pljevlja	400	437	109,2
6.	Podgorica	2.450	2.837	115,7
7.	Herceg Novi	1.400	1.821	130,0
8.	U k u p n o:	8.000	9.283	116,0%

Ostvarenje zapošljavanja sezonskih radnika u broju od 9.283 lica omogućeno je većim zalaganjem od strane svih učesnika na sprovođenju mjera i aktivnosti predviđenih Planom sezonskog zapošljavanja za 2007. godinu.

Broj angažovanih sezonskih radnika predstavlja oko 25% od ukupnog broja lica sa evidencije Zavoda. S obzirom na neadekvatnu kvalifikacionu strukturu radne snage na evidenciji, višegodišnju neangažovanost, slabu mobilnost, niske zarade, kao i otežane uslove sezonskog rada, može se konstatovati da je ova mjera aktivne politike zapošljavanja dala veoma dobre rezultate u 2007. godini i pored činjenice da je u tom periodu angažovano preko 39.000 nerezidenata.

U 2007. godini je bilo povećano interesovanje nezaposlenih lica iz središnjeg i sjevernog dijela Crne Gore za sezonskim zapošljavanjem, naročito u turizmu i ugostiteljstvu.

Saradnja Zavoda sa Republičkom inspekcijom rada i drugim nadležnim organima na poslovima sezonskog zapošljavanja bila je bolja nego prethodnih godina.

Zapošljavanje sezonske radne snage je svakodnevno praćeno iz Zavoda, po svim opštinama su sumirani rezultati i jednom sedmično dostavljani Centralnoj službi Zavoda, što se pokazalo veoma dobrim.

Na evidenciji Zavoda nema dovoljno radne snage ni po broju ni po kvalitetu za potrebe privrede. Naročito su deficitarni zanatski kadrovi u turizmu i ugostiteljstvu, gradjevinarstvu, poljoprivredi, ali i u drugim djelatnostima, što se pokušava prevazići raznim oblicima obuke i prekvalifikacije koje sprovodi Zavod.

Poseban pozitivan efekat na sezonskom zapošljavanju u 2007. godini dale su preduzete mjere od strane Zavoda i to:

- bolja evidencija i praćenje nezaposlenih lica po svim biroima;
- povećan broj oglašavanja slobodnih radnih mjesta;
- organizovanje berze rada na sajmu turizma u Budvi;
- organizovanje sastanaka po biroima rada od strane Operativne grupe Zavoda vezano za sezonsko zapošljavanje;
- uvodjenje rada subotom u toku turističke sezone u primorskim opštinama;
- aktivnosti Zavoda oko sezonskog zapošljavanja u 2007. godini medijski su adekvatno prezentirane putem pisanih natpisa u dnevnoj štampi kojih je bilo 19, 15 radio emisija i četiri TV emisije.

6. ZAPOŠLJAVANJE PRIPRAVNIKA

Podsticanje zapošljavanja pripravnika je jedna od mjera aktivne politike zapošljavanja koju sprovodi Zavod, kroz učešće u finansiranju njihovog stručnog osposobljavanja za samostalan rad.

Ova aktivnost Zavoda se realizuje u skladu sa Programom Vlade zapošljavanja pripravnika sa visokom stručnom spremom i Pravilnikom o pripremi za zapošljavanje.

Realizacijom programa Vlade zapošljavaju se pripravnici sa visokom stručnom spremom, dok je navedenim Pravilnikom definisano zapošljavanje pripravnika sa visokom stručnom spremom koji su školovanje završili sa prosječnom ocjenom većom od 8,50 i pripravnika sa višom i sa srednjom stručnom spremom. Obaveza Zavoda je finansiranje 80% bruto iznosa (plata i topli obrok) sredstava predviđenih Opštim kolektivnim ugovorom (pripravnici po Programu Vlade), odnosno najnižeg koeficijenta za odgovarajući stepen stručne spreme (pripravnici sa višom i srednjom stručnom spremom). Kada je riječ o pripravicima sa visokom prosječnom ocjenom Zavod finansira bruto naknadu (plata i topli obrok) u cjelokupnom iznosu.

U periodu januar – decembar uz posredovanje Zavoda zaposleno je 1.865 pripravnika, pri čemu je Zavod učestvovao u finansiranju plata za 1.182, i to:

- Po Programu Vlade – 679 pripravnika,
- Po Pravilniku – 214 pripravnika sa višom stručnom spremom,
- Po Pravilniku – 253 pripravnika sa srednjom stručnom spremom,
- Po Pravilniku – 36 pripravnika sa visokom prosječnom ocjenom.

Pripravnici su se najviše zapošljavali u oblasti državne uprave, obrazovanja, zdravstva i sudstva - 674 i u privrednim društvima - 367. Zanimanja sa visokom stručnom spremom koja su se najviše tražila u prethodnom periodu su: diplomirani pravnici, diplomirani ekonomisti, diplomirani inženjeri elektrotehnike, doktori medicine, profesori književnosti i stranih jezika. Sa višom školskom spremom najviše su se zapošljavali inženjeri računarstva, nastavnici predškolskog obrazovanja, a u srednjoj stručnoj spremi: medicinske sestre, maturanti gimnazije i ekonomski tehničari.

7. ZAPOŠLJAVANJE NEREZIDENTNIH FIZIČKIH LICA

Postupajući u skladu sa Uredbom o radnom angažovanju nerezidentnih fizičkih lica, Zavod je u 2007. godini izdao odobrenja za radno angažovanje 39.247 nerezidentnih fizičkih lica (85.121 je broj lica koja se više puta angažuju) na osnovu 10.588 prethodno podnijetih zahtjeva od strane poslodavaca.

Evidentno je da poslodavci angažuju nerezidente na kraći vremenski period, do 30 dana, zbog mogućnosti napuštanja posla od strane angažovanih lica. Nakon isteka predviđenog roka ugovorom o radnom angažovanju poslodavci podnose novi zahtjev za nastavak rada lica koja su već bila radno angažovana, tako da je stvarni broj poslodavaca i angažovanih lica znatno manji.

Nerezidentna lica su angažovana ukupno 1.415.753 dana. Za ovaj period je uplaćena administrativna taksa u iznosu od 3.426.218,75 Eur.

Najveći broj nerezidentnih lica angažovan je u opštinama: Podgorica – 13.648, Budva – 10.463, Herceg Novi – 3.620, Kotor – 2.357, Tivat – 1.871, Ulcinj – 1.121, dok u Andrijevici, Šavniku, Plužinama i Plavu nije bilo angažovanih nerezidentnih fizičkih lica.

Starosna struktura radno angažovanih nerezidentnih lica je od 20 do 60 godina.

Djelatnosti u kojima je angažovan najveći broj nerezidentnih lica su: ugostiteljstvo i turizam – 9.395 ili 23,94%, gradjevinarstvo i zanatstvo – 12.041 ili 30,68%, poljoprivreda – 4.370 ili 11,13%, preradivačka industrija 3.320 ili 8,45%, trgovina – 4.718 ili 12,03% i ostale grane – 5.403 ili 13,77%.

Najveći broj nerezidentnih fizičkih lica je angažovan iz: Srbije 18.009, Bosne i Hercegovine – 9.984, Makedonije – 7.766, Kosova – 1.273, Republike Srpske – 853, Hrvatske – 342, Rumunije – 150, Rusije 144, Kine 36 i ostalih zemalja – 690 lica.

8. ZAPOSŁJAVANJE LICA SA INVALIDITETOM I DRUGIH TEĐE ZAPOSŁJIVIH LICA

Poslednjih 5-6 godina na trđiřtu rada je prisutan trend smanjenja broja nezaposlenih. Uporedo sa ovom pojavom mijenja se i struktura nezaposlenih, medju kojima je sve više lica sa preprekama u zapošljavanju, kao řto su: lica sa invaliditetom, dugotrajno nezaposlena lica, zavisnici od alkohola i droge, lica sa hroničnim bolestima, psiho fizičkim problemima, samohrane majke, pripadnici etničkih grupa, tehno ekonomski viřkovi i drugi.

U periodu od 5. do 10. i 19. do 24. marta u Podgorici, Budvi i Bijelom Polju realizovani su programi osposobljavanja kadrova za rad sa teđe zapošljivim kategorijama, u kojima je učestvovalo 129 lica. U ovom programu su učestvovali stručni radnici Zavoda - savjetnici za evidenciju i posredovanje i savjetnici za: rad sa poslodavcima, kredite, pravne poslove, sezonsko zapošljavanje, pripremu, profesionalnu orijentaciju, kao i predstavnici Centra za socijalni rad i privatne agencije za zapošljavanje. Realizacijom ovih programa stiču se osnovna znanja iz područja rada sa ranjivim grupama: kako prepoznati ciljne grupe, upoznavanje procesa rehabilitacije, saradnja sa multidisciplinarnim timom, operativno izvodenje rehabilitacije i drugih programa.

Takodje, ove aktivnosti su kontinuirane i Zavod ih ostvaruje u saradnji sa Zavodom »Papilot« iz Slovenije.

Početak godine na evidenciji Zavoda nalazilo se 2.762 lica sa invaliditetom (invalidi rada II i III kategorije invalidnosti – 2.191 i kategorisana omladina - 571), a na dan 31.12.2007. godine 2.696 lica (2.127 invalida rada i 569 kategorisane omladine), řto iznosi 8,65% od ukupnog broja nezaposlenih i 29,9% od ukupnog broja teđe zapošljivih lica (9.000 lica identifikovanih u postupku trijađe ili 28,8% od ukupnog broja nezaposlenih).

Zavod je u 2007. godini preduzimao niz aktivnosti u cilju brđe zapošljavanja invalida i drugih teđe zapošljivih lica:

1. Stručnu obradu – trijađu, tj. svrstavanje prijavljenih osoba prema stepenu zapošljivosti, odnosno vrsti potrebnog tretmana, s ciljem da im se omogući diferencirano i kvalitetno pružanje usluga, u skladu sa novom tehnologijom rada. Postupak trijađe sprovode stručnjaci iz Zavoda: savjetnik za zapošljavanje, savjetnik za profesionalnu orijentaciju, savjetnik za pripremu i druga lica, po potrebi.

2. Objavljen je konkurs za dodjelu kredita radi stimulisanja zapošljavanja i preduzetništva za lica sa invaliditetom, pod povoljnijim uslovima, kako u pogledu

visine sredstava tako i roka povraćaja sredstava. Konkurs je raspisan na neodređeno vrijeme.

Pravo učešća na konkursu imaju lica sa invaliditetom (kategorisana omladina, invalidi rada i drugi invalidi sa evidencije Zavoda), fizička lica, preduzetnici i pravna lica, sa statusom malog privrednog društva, koji treba da zaposle lica sa invaliditetom.

Kredit se odobrava za najviše pet radnih mjesta, u iznosu od 3.500 Eur po novozaposlenom licu sa invaliditetom, sa rokom vraćanja sredstava od pet godina u polugodišnjim anuitetima. Kamatna stopa iznosi 3% na godišnjem nivou, a grejs period traje godinu dana.

Odobreno je šest kredita za zapošljavanje sedam lica sa invaliditetom, u iznosu od 23.635 Eur, što predstavlja 1,14% od ukupno odobrenih kredita u 2007. godini.

3. Javnim pozivima za realizaciju stručnog osposobljavanja lica sa invaliditetom, Zavod nastoji da animira poslodavce sa teritorije Crne Gore da zapošljavaju ova lica.

U navedenom periodu realizovani su sljedeći programi pripreme za zapošljavanje:

Program stručnog osposobljavanja za zanimanja: knjigovezac, izradjivač suvenira, lončar-grnčar, kuvar jednostavnih jela, gradjevinski keramičar, frizer, krojač, pekar i drugi, kojima je obuhvaćeno 33 lica kategorisane omladine, tri invalida rada i 107 teže zapošljivih lica (gluvoća, slabovidost i dr.), kod kojih nije utvrđena kategorija invalidnosti;

Program sticanja posebnih znanja: informatičko opismenjavanje i znanje iz stranih jezika i dr. obuhvaćeno je dvoje lica kategorisana omladina, pet invalida rada i 218 ostalih teže zapošljivih lica.

4. Organizovanjem javnog rada. U saradnji sa drugim socijalnim partnerima realizuje se u kontinuitetu javni rad "Sunčana radionica". U ovom javnom radu, koji se u 2007. godini realizovao u Podgorici, Baru, Pljevljima, Herceg Novom, Nikšiću i Baru, na izradi novogodišnjih čestitki i suvenira angažovano je 50 lica sa invaliditetom i drugih teže zapošljivih kategorija. Na ovaj način, učesnici rada razvijaju spretnost, radne i socijalne vještine, kao i vještine komunikacije.

U lokalnim javnim radovima (pošumljavanje, čišćenje korita rijeka, održavanje putnog pojasa i dr.) učestvovala su četiri lica - kategorisana omladina, tri invalida rada i 54 ostalih teže zapošljivih lica.

U državnim javnim radovima »Njega starih lica« i »Održavanje putnog pojasa« učestvovao je jedan invalid rada i 23 teže zapošljivih lica.

5. Sufinansiranje prostora i opreme za zapošljavanje četiri lica sa invaliditetom, u iznosu od 10.000 Eur.

Pored ovih, Zavod je nudio i druge pogodnosti poslodavcima u cilju zapošljavanja ovih lica, kao što su: stručna pomoć u izboru odgovarajućeg lica sa invaliditetom, sufinansiranje zarade za vrijeme pripravničkog staža, sufinansiranje doprinosa za

socijalno osiguranje za vrijeme od dvije godine, a za svaku narednu četvrtinu tih doprinosa i dr.

Predstavnici Zavoda su prisustvovali okruglim stolovima i seminarima u zemlji i inostranstvu, koji su održani na temu zapošljavanja lica sa invaliditetom i drugih teže zapošljivih lica.

Tehno – ekonomski viškovi i stečajci

Početakom 2007. godine na evidenciji Zavoda nalazilo se 5.100 radnika, koji su, u posljednjih nekoliko godina, ostali bez posla, kao tehno–ekonomski višak i 5.914 stečajaca, lica kojima je prestao radni odnos, zbog uvođenja stečaja ili likvidacije preduzeća.

Jedna od najefikasnijih mjera u rješavanju njihovog radno – pravnog statusa je dodjela kredita, kojim se stimulišu određeni preduzetnički programi.

Tehno–ekonomskim viškovima je tokom 2007. godine dodijeljeno 14 kredita, za zapošljavanje 23 lica, u iznosu od 69.135 Eur, a stečajcima dva kredita, za zapošljavanje šest radnika, u iznosu od 18.403 Eur.

Stručnim osposobljavanjem za određena zanimanja obuhvaćeno je 40 tehno-ekonomskih viškova i 26 stečajaca, a za specijalna znanja 57 tehno-ekonomskih viškova i 41 stečajac.

U državnim i lokalnim javnim radovima angažovana su četiri stečajca.

Na dan 31.12.2007. godine na evidenciji Zavoda se nalazilo 4.765 lica sa statusom tehno-ekonomskog viška i 3.903 lica kojima je prestao radni odnos zbog uvođenja stečaja ili likvidacije preduzeća, što predstavlja 27,81% od ukupnog broja nezaposlenih. Veliki broj je u toku godine ostvario pravo na penziju (starosna ili invalidska) ili se zaposlio.

9. JAVNI RADOVI

Jedan od uspješnih programa aktivne politike zapošljavanja kojim se ublažavaju posljedice otvorene nezaposlenosti su i javni radovi. Javni radovi su lokalni i državni programi zapošljavanja koji se organizuju zbog sprovođenja programa socijalne zaštite, obrazovnih, kulturnih, komunalnih, ekoloških programa, koji se temelje na društveno korisnom, neprofitnom radu. Programi javnih radova podstiču otvaranje novih radnih mjesta i podizanje radnih potencijala, nivoa znanja i vještina

nezaposlenih lica, a istovremeno pomažu razvoj lokalnih samouprava. Dosadašnje iskustvo u izvođenju javnih radova potvrđuje uspješnost ovih programa.

Planom rada za 2007. godinu predviđena je realizacija 40 javnih radova u okviru kojih je planirano zapošljavanje 430 lica sa evidencije Zavoda.

Zavod za zapošljavanje je u saradnji sa ministarstvima, opštinama, javnim institucijama, međunarodnim organizacijama i nevladinim sektorom u toku 2007. godine realizovao ukupno 56 javnih radova u kojima su angažovana 993 nezaposlena lica. Realizovana su tri državna javna rada: Projekti "Njega starih", "Neka bude čisto" i "Romi vidljivi na tržištu rada", za 393 lica sa evidencije, kao i 53 lokalna javna rada u kojima je angažovano 600 lica.

Radovi su se izvodili u trajanju od dva do pet mjeseci, a odnosili su se na borbu protiv bolesti zavisnosti, podsticanje razvoja ruralnog i primorskog turizma, izradu nacionalnih suvenira, uređenje nacionalnih i gradskih parkova, korita i obala rijeka, uslužni servis zanatskih radova i dr.

9.1. Državni javni radovi

"Neka bude čisto"

U cilju adekvatne pripreme za turističku sezonu 2007. godine, Ministarstvo turizma Crne Gore je, kao i prethodne godine, u saradnji sa Zavodom za zapošljavanje i drugim partnerima pokrenulo i realizovalo akciju "Neka bude čisto", koja je imala za cilj uklanjanje otpada, čišćenje, košenje i održavanje magistralnih i regionalnih puteva u dužini preko 1.200 km u svim opštinama u Crnoj Gori.

U projektu su angažovana 152 nezaposlena lica, koji su zaposleni u javnim komunalnim preduzećima i koji su ostvarili sva prava iz radnog odnosa.

Realizacija projekta počela je u primorskim opštinama u martu, a u sjevernim u aprilu 2007. godine i trajala je do kraja septembra.

Partneri u projektu bili su: Ministarstvo turizma i zaštite životne sredine, Ministarstvo pomorstva i saobraćaja, Javno preduzeće "Morsko dobro", AD "Crnogoraput" iz Podgorice, javna komunalna preduzeća i sve opštine.

Akcija "Neka bude čisto" je zahvaljujući značajnim vizuelnim efektima i njenom doprinosu i unapređenju imidža Crne Gore kao ekološke države dvaput dobijala nagradu "Wild Beauty Award" za podizanje kvaliteta turističkog proizvoda u Crnoj Gori.

Ove godine je realizovan pilot projekat "Eko patrola u 30 osnovnih škola" u svim opštinama u Crnoj Gori. Projekat se odnosio na edukaciju školske omladine vezane za ekologiju, prepoznavanje ekoloških problema u njihovim opštinama i načinu rješavanja istih. Finansiranje ovog Projekta podržalo je njemačko društvo za razvoj GTZ.

"Njega starih lica"

Program "Njega starih lica u Crnoj Gori" realizuje se u formi državnog programa zapošljavanja od maja 2005. u sedam opština u Crnoj Gori, i to u: Baru, Herceg Novom, Podgorici, Nikšiću, Bijelom Polju, Pljevljima i Beranama, a od maja 2006. godine u opštinama: Kotor, Tivat, Budva, Ulcinj, Cetinje, Danilovgrad i Rožaje. U ovom Programu 166 nezaposlenih lica (gerontodomaćica) je angažovano u pružanju pomoći za 1.098 starih lica. Riječ je o modelu kućne pomoći starim licima, koja se prvenstveno ogleda u fizičkom zbrinjavanju i socijalno–psihološkoj podršci starim licima, a sve u cilju podizanja kvaliteta života u starosti.

Korisnici Projekta su stara lica u stanju socijalne potrebe, lošeg zdravstvenog ili materijalnog stanja, sa teškoćama u održavanju domaćinstva. Usluge koje se pružaju starim licima su: neki od vidova pomoći u kući, pomoć pri odlasku kod ljekara, razgovor ili kupovina, pomoć pri ličnoj higijeni, šetnji, rekreaciji ili druge vrste pomoći.

U skoro svim opštinama odredjenom broju starih lica u stanju socijalne potrebe je dodjeljivana novčana pomoć od strane centara za socijalni rad i opština, kao i pomoć u namirnicama, higijenskim paketima i opremi za kuću, koje su obezbijedila pojedina preduzeća.

Partneri u Projektu su: Zavod za zapošljavanje Crne Gore, Ministarstvo zdravlja, rada i socijalnog staranja, Fond PIO, Savez penzionera Crne Gore i Crveni krst Crne Gore.

Partneri na lokalnom nivou su biroji rada, domovi zdravlja, centri za socijalni rad, opštine i nevladine organizacije.

"Romi vidljivi na tržištu rada"

Na osnovu Programa Vlade za otvaranje novih radnih mjesta u 2007. godini i Programa Zavoda za zapošljavanje Crne Gore za 2007. godinu, Zavod je u saradnji sa Fondacijom za stipendiranje Roma i Centrom za stručno obrazovanje zaključio sporazum o realizaciji i finansiranju državnog javnog rada »Druga šansa«.

Predmet javnog rada je funkcionalno opismenjavanje i stručno osposobljavanje 75 Roma i Egipćana sa evidencije Zavoda u 2007. godini.

Javni rad se odnosi na:

- Učešće u identifikaciji učesnika projekta medju romskom zajednicom koji spadaju u ciljnu grupu,
- Učešće u organizaciji i realizaciji periodičnih seminara i evaluacije projekta,
- Osposobljavanje lica uključenih u javni rad,
- Redovni monitoring procesa nastave i stručnog osposobljavanja.

Realizacija Projekta je počela 1.3.2007. godine, za 12 lica asistenata romske populacije sa završenim III i IV stepenom školske spreme i trajala šest mjeseci za 11 lica, a 10 mjeseci za jedno lice.

Partneri u Projektu su: Zavod za zapošljavanje Crne Gore, Fondacija za stipendiranje Roma i Centar za stručno obrazovanje.

Za realizaciju ovog javnog rada Zavod je opredijelio novčana sredstva u iznosu od 25.419,72 Eur, za bruto zarade radnika i za troškove toplog obroka i prevoza istih, shodno "Uredbi o poreskim olakšicama za zapošljavanje određenih kategorija nezaposlenih lica" ("Sl. list RCG", br. 21/07) od 13.4.2007. godine (neto plata po radniku iznosi 220 Eur, a troškovi toplog obroka i prevoza iznose 50 Eur mjesečno).

9.2. Lokalni javni radovi

Za realizaciju lokalnih javnih radova Zavod je učestvovao u finansiranju u iznosu od 636.350,26 Eur, pri čemu je zaposleno 600 lica. Pregled broja učesnika u lokalnim javnim radovima u 2007. godini dat je u sljedećem pregledu:

Biro rada	Lokalni javni radovi	
	Broj radova	Broj učesnika
Podgorica	16	245
Nikšić	9	62
Bijelo Polje	8	139
Berane	4	44
Bar	3	30
Herceg Novi	7	39
Pljevlja	6	41
Ukupno:	53	600

10. PROFESIONALNA ORIJENTACIJA

U toku 2007. godine aktivnosti profesionalne orijentacije su integrisane na pravi način u tehnologiju rada Zavoda. Tome je u velikoj mjeri doprinijelo korišćenje Nalaza psihologa, koji je postao sastavni dio aplikacije ENL.

Najznačajnije novine u 2007. godini u oblasti profesionalne orijentacije bile su:

- početak rada CIPS-a u Podgorici i pripreme za otvaranje još dva centra;
- razvoj novih programa za rad sa teško zapošljivim licima, pogotovu sa pripadnicima RAE populacije, i
- priprema doktrine za rad sa teško zapošljivim licima.

PROFESIONALNO INFORMISANJE

CIPS u Podgorici je u toku 2007. godine započeo nekoliko novih aktivnosti, kao što su: intenzivna saradnja sa školama na profesionalnom informisanju i savjetovanju, pokretanje veb-stranice, seminari (radionice) za učenike.

Štampan je i distribuiran svim učenicima srednjih škola i relevantnim institucijama informator za buduće studente u tiražu od 6000 primjeraka.

U cilju popularisanja aktivnosti iz profesionalne orijentacije i podsticanja učenika osnovnih škola na blagovremeno razmišljanje o izboru zanimanja, sprovedena su dva konkursa:

Na konkurs za najbolji pismeni rad iz maternjeg jezika sa temom vezanom za budući poziv su prispjela 233 pismena rada iz 28 osnovnih škola.

Uporedo je sproveden i konkurs za najbolji likovni rad na istu temu, na koji je pristiglo 177 likovnih radova iz 26 osnovnih škola.

Održano je 11 predavanja na temu izbora budućeg zanimanja, kojima je prisustvovalo oko 560 učenika i nastavnika VIII razreda. Predavanja su od strane nastavnog osoblja škola ocijenjena kao korisna i stimulaturna za učenike.

Pored toga, u cilju što boljeg informisanja i što kvalitetnijeg povezivanja obrazovnih institucija i biroa, kako bi se ponuda radne snage u kvalifikacionom i stručnom smislu prilagodila tražnji na tržištu rada, savjetnici za profesionalnu orijentaciju organizovali su sastanke sa predstavnicima osnovnih i srednjih škola.

Na sastancima je prezentovana trenutna situacija u srednjim školama po pojedinim područjima rada i napravljena je paralela sa stanjem na evidenciji biroa rada.

Saradnja sa javnim medijima ostvarena je kroz: učešće u TV emisijama koje Zavod redovno priprema, kontakt emisije o pojedinim temama interesantnim za javnost, obavještanje o aktuelnim dešavanjima putem saopštenja na radiju i u dnevnim novinama i pisanje članaka o temama iz profesionalne orijentacije u stručnim novinama. Svi savjetnici za profesionalnu orijentaciju koriste javne medije kao sredstvo profesionalnog informisanja u svakodnevnom radu.

Informisanje nezaposlenih lica takođe se odvijalo grupno i individualno. Grupno, kroz izvođenje informativno-motivacionih seminara i prilikom testiranja za uključivanje u razne oblike pripreme, a individualno informisanje se najčešće odvijalo tokom samog procesa selekcije, kroz intervju.

Uspostavljen je partnerski odnos sa volonterskim centrom ZID i Zavod je bio aktivni učesnik na konferencijama i seminarima koje je organizovala ova organizacija u cilju promovisanja volonterskog rada. U 2007. godini dogovoreno je nekoliko značajnih projekata u ovoj oblasti.

PROFESIONALNO SAVJETOVANJE

U navedenom periodu savjetodavnu pomoć pri izboru zanimanja zatražilo je 112 učenika osnovne škole i 22 srednjoškolca.

Savjetovanje nezaposlenih najčešće se odvijalo kroz informaciono-motivacione seminare za nezaposlene, postupak selekcije, kao i kroz upućivanje na stručni tretman od strane savjetnika za evidenciju i posredovanje. U navedenom periodu individualnim tretmanom obuhvaćeno je 105 lica.

U februaru je održan dvonedeljno osposobljavanje za kvalitetan rad sa teže zapošljivim licima, za 30 zaposlenih u Zavodu.

PROFESIONALNA SELEKCIJA

Kao i prethodnih godina, u 2007. godini najobimnije aktivnosti bile su u oblasti profesionalne selekcije, bilo da je riječ o selekciji za tržište rada ili o selekciji za poznatog poslodavca. Selekcijom su ukupno obuhvaćena 1.084 lica. Selekcija je obavljena za sljedeća zanimanja: kuvar, konobar, PVC monter, medicinska sestra, brodomonter, zavarivač, stolar, turistički vodič, brodoskelar, frizer, kozmetičar, trgovac, poslovi obezbjeđenja, mesar, vozač, monter rashladnih uređaja, bravar, vodoinstalater, krojač, zatim za različite profile građevinskih zanimanja, kao i za obuke za informatiku i engleski.

OSTALE AKTIVNOSTI

Koncept rada u posredovanju podrazumijeva, osim individualnog i rad sa malim grupama, tj. održavanje informacijsko-motivacijskih seminara za nezaposlene. U tom cilju održano je 307 informaciono-motivacionih seminara u svim biroima rada i kancelarijama u Crnoj Gori, na kojima je prisustvovalo 2.917 nezaposlenih lica.

U 2007. godini započeto je sa novim tipom seminara - **seminarima za buduće preduzetnike**. Ciljnu grupu u edukaciji predstavljaju lica kojima su zainteresovana za pokretanje sopstvenog biznisa. Prethodno je, od januara do juna, izvršena obuka savjetnika za kredite za realizaciju seminara sa nezaposlenima. Obuka je rađena u svih biroima rada, kroz trodnevnu edukaciju.

Nakon edukacije zaposlenih u Zavodu, nastavljeno je sa obukama nezaposlenih lica. Korišćenje kreditnih sredstava je uslovljeno pohađanjem predviđenih seminara.

Izvedeno je istraživanje o motivaciji nezaposlenih za uključivanje u programe aktivne politike zapošljavanja. Istraživanje je sprovedeno radi izrade diplomskog

rada stipendistkinje Zavoda. U istraživanju su učestvovali svi biroji rada, a obuhvaćeno je ukupno 240 ispitanika.

R.A.E.POPULACIJA

Prvi efekti programa „Druga šansa“ su da je desetak lica romske nacionalnosti u Podgorici i Nikšiću upisano u crnogorsko državljanstvo, dok su 17 lica iz romske populacije dobili lične karte i prijavljeni na evidenciju nezaposlenih Zavoda za zapošljavanje. Ukupno 14 lica romske i egipatske nacionalnosti, koji su od ranije posjedovali ličnu kartu, takodje su registrovani na evidenciju Zavoda.

Umjesto prvobitno planiranih 75 selektovano je ukupno 90 polaznika starosti od 15 do 30 godina, od čega žene čine oko 40%. Polaznici su uglavnom nepismeni ili imaju završena manje od tri razreda osnovne škole, a među njima ima i lica koja su deportovana iz zemalja Evropske Unije. Prvu fazu projekta, funkcionalno opismenjavanje, završilo je uspješno 55 od 90 kandidata. Projekat je realizovan u saradnji sa Fondacijom za školovanje i stipendiranje Roma, Centrom za stručno obrazovanje i njemačkom Agencijom za obrazovanje odraslih (DVV International). Veći dio troškova odobren je od strane Evropske agencije za rekonstrukciju i razvoj. U 2008. godini će se realizovati VET komponenta projekta.

Projekat u saradnji sa UNDP-jem je kompleksnijeg sadržaja, jer je, osim stručnog osposobljavanja 20 lica, realizovana i podrška za pet preduzetnika iz redova RAE populacije.

Kapaciteti biroa rada Berane, Nikšić i Bar su kroz ovaj projekat ojačani za 12 računara.

Pored ova dva veća projekta, organizovano je i nekoliko obuka namijenjenih pripadnicima RAE populacije za zanimanja: prikupljanje i reciklaža otpada, frizer, kuvar, kozmetičar.

Za razvoj projekata sa pripadnicima RAE populacije značajan je kontakt sa međunarodnim donatorima i učešće na međunarodnim skupovima i konferencijama, kojih je bilo nekoliko i u 2007. godini.

11. CENTAR ZA LJUDSKE RESURSE

U toku 2007. godine Centar za ljudske resurse je učestvovao u mnogobrojnim projektima pokrenutim od strane Zavoda za zapošljavanje ili neke eksterne institucije. U ovom periodu su finalizirane neke ranije započete aktivnosti, neke su započete i završene, a postoji određen broj projektnih aktivnosti koje su još u toku. Projekti su sljedeći:

1. Izrada strateških dokumenata

Medju prvim, a svakako i najvažnijim, projektima izdvaja se projekat izrade strateških dokumenata. Strateška dokumenta, koja čine Nacionalna strategija zapošljavanja 2007 - 2010. godine, Nacionalni akcioni plan 2007 - 2008. godine i Program zapošljavanja za 2007. godinu, Zavod je uradio u januaru 2007. godine, a Vlada Republike Crne Gore ih je usvojila u martu iste godine, kao zvanična dokumenta za oblast zapošljavanja i tržišta rada. Centar je uradio Nacionalni akcioni plan 2007 - 2008. godine, a u izradi ostalih dokumenata je učestvovao zajedno sa drugim sektorima. Nacionalni akcioni plan, kao i ostala strateška dokumenta, uradjen je u skladu sa metodologijom i smjernicama Evropske unije i daje doprinos harmonizaciji oblasti zapošljavanja i tržišta rada Crne Gore i Evropske unije. Veoma je bitna i činjenica da se osim Programa zapošljavanja na godišnjem nivou, ovakva dokumenta u Crnoj Gori rade prvi put.

2. IPA Fond

Od januara 2007. godine Crna Gora zajedno sa ostalim zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima ima mogućnost korišćenja finansijskih sredstava Evropske unije preko fonda IPA. Zavod za zapošljavanje je preko svog resornog ministarstva i Sekretarijata za evropske integracije, aplicirao za ova sredstva sa projektom pod nazivom »Program pripreme za zapošljavanje sa podprogramima« i dobio mogućnost realizacije ovog projekta u 2008. godini. Centar za ljudske resurse je bio aktivni učesnik ovog projekta u svim njegovim fazama.

Centar će i u buduće raditi na pripremi projekata za koje postoji mogućnost finansiranja iz sredstava IPA fonda na koju temu je održan i sastanak sa predstavnicima Evropske agencije za rekonstrukciju i ETF-a 19. septembra tekuće godine, kao i na projektima koje Zavod finansira iz sopstvenih izvora.

3. Socijalna ekonomija u Crnoj Gori

Socijalna ekonomija u Crnoj Gori je obimno i veoma složeno istraživanje koje se u Crnoj Gori sprovodi prvi put. Zbog toga i niza drugih teškoća u radu, Centar za ljudske resurse je zajedno sa drugim sektorima u Zavodu uložio veliki trud i rad i uspješno okončao navedeni projekat. Njime je Zavod postao važan partner u pripremi Strategije razvoja socijalne ekonomije u Crnoj Gori, za čiju se realizaciju očekuje pomoć italijanske vlade kao i Evropske unije. Projekat je na adekvatan način publikovan i medijski predstavljen javnosti.

Zahvaljujući ovoj i drugim aktivnostima sa marginalnim grupama (projekat njega starih lica, rad sa Romima i invalidima), Zavod se predstavio kao vodeća institucija u ovoj oblasti, kako na stručno-teorijskom planu tako i u realizaciji konkretnih aktivnosti i projekata sa marginalnim grupama. U tom smislu uspostavljena je

saradnja sa Italijom, a potpisan je i Memorandum o razumijevanju i saradnji (sa pet institucija i organizacija), čime je formalizovan i institucionalizovan dalji rad na ovom planu. Ako se navedene aktivnosti realizuju na pravi način, Crna Gora, u oblasti socijalne ekonomije može postati primjer dobre prakse u regionu, što joj omogućava pokretanje različitih projekata i aktivnosti koji će biti sufinansirani iz EU fondova.

4. Anketa poslodavaca

Anketa poslodavaca je redovno godišnje istraživanje koje Zavod realizuje kao dio svoje istraživačke aktivnosti. Fokus ovog istraživanja je na zaposlenosti i zapošljavanju. Poslodavci su analizirani sa različitih aspekata, sa ciljem da se uvidi trenutno stanje zaposlenih i planovi poslodavaca u vezi otvaranja novih radnih mjesta. Ovo istraživanje takodje ima za cilj da pruži informaciju i o eventualnom smanjenju broja zaposlenih, kako bi se preventivno djelovalo na pomenutu pojavu. Rezultati ovog istraživanja predstavljaju bazu u izradi planova obuke koje Zavod već godinama sprovodi kao mjeru aktivne politike zapošljavanja. Na pripremi za realizaciju ovogodišnje Ankete se već započelo u julu mjesecu 2007. godine. Njene faze pripreme i anketiranja su završene 15. novembra, a završena je i analiza podataka, kako na nacionalnom tako i regionalnom nivou. Novina ovogodišnje Ankete je to da je Zavod za njenu realizaciju dobio stručnu pomoć stranih eksperata u okviru programa CARDS III. Pomoć je dio III komponente ovog programa, a odnosi se na unapredjenje statistike tržišta rada u Crnoj Gori. Takodje, novina je i činjenica da je uradjeno prestrukturiranje upitnika, čime se dobio novi kvalitet. Naime, nova struktura upitnika je pružila mogućnost da se svako poglavlje može posmatrati kao zasebna cjelina i kao takvo predstavlja bazu za pojedinačne analize. Ovo je omogućilo uključivanje novih poglavlja i pojedinačno isključivanje već postojećih (osim poglavlja koja se tiču opštih podataka), a da se pri tome ne naruši cjelovitost upitnika kao ni same analize. Promjene su nastale zbog činjenice da se trendovi na tržištu rada mijenjaju kao i njihove pozicije na listi prioriteta u istraživanjima.

5. Akcioni plan za implementaciju Evropskog partnerstva

U sklopu projekta izrade Matrice Akcionog plana za implementaciju Evropskog partnerstva, koji je koordiniran od strane Sekretarijata za evropske integracije, Centar za ljudske resurse je aktivno učestvovao u projektu i dao projekciju aktivnosti za unapredjenje zapošljavanja i tržišta rada, koja čini sastavni dio pomenutog Akcionog plana za Crnu Goru. Ovom projekcijom su Evropskoj uniji predočene aktivnosti koje će Crna Gora preduzimati u narednom periodu od četiri godine u cilju implementacije Evropskog partnerstva.

6. CARDS III – Nacionalna politika zapošljavanja i razvoj ljudskih resursa

U okviru programa CARDS III, osim pomenute treće komponente koja se tiče statistike tržišta rada, Centar za ljudske resurse aktivno učestvuje, zajedno sa ostalim sektorima, na realizaciji komponente I koja se tiče Nacionalne politike zapošljavanja u Crnoj Gori i komponente II koja se tiče razvoja ljudskih resursa. Koordinator ovih projekata je Ministarstvo zdravlja, rada i socijalnog staranja, a koordinator pomoći koju Evropska unija pruža Crnoj Gori preko programa CARDS je Evropska agencija za rekonstrukciju. Cilj ovog programa je da da doprinos ekonomskoj i socijalnoj reformi Crne Gore.

7. Časopis Tržište rada u Crnoj Gori

Ovaj projekat je takodje novina u radu Centra za ljudske resurse kao i nekoliko naprijed navedenih projekata. U ovom trenutku časopis Tržište rada je jedini časopis ove vrste u Crnoj Gori. Osim zaposlenima u Zavodu, ovaj časopis nudi mogućnost publikovanja tekstova u vezi odnosne problematike i eksternim ekspertima. Časopis izlazi kvartalno i do sada su štampana dva broja. Prezentacija časopisa je uradjena nakon štampanja prvog broja.

8. Mjesečni statistički bilten

Centar za ljudske resurse je ove godine izvršio niz promjena u formi i sadržaju mjesečnog statističkog biltena. Ovim biltenom se pruža mnoštvo informacija o radu Zavoda kao i o stanju tržišta rada uopšte. Dodatnu vrijednost biltena predstavlja i činjenica da se sadržaj prikazuje i na engleskom jeziku, što ga čini upotrebljivijim.

9. Nacionalna klasifikacija zanimanja

U Zavodu je u toku priprema nacionalne klasifikacije zanimanja. Centar za ljudske resurse je učesnik u izradi ove klasifikacije koja ima za cilj da harmonizuje naše i međunarodne standarde iz ove oblasti te da uvrsti i nova zanimanja nastala reformom obrazovnog sistema. Ovaj projekat je u toku a njegova finalizacija se očekuje do kraja godine.

10. Ekonomsko-fiskalni program

Jedna od aktivnosti Centra u ovoj godini je bilo učešće u izradi Ekonomsko-fiskalnog programa Crne Gore. Centar je radio oblast koja se odnosi na tržište rada, njegovo stanje je analizirano sa više aspekata, kao i planirane aktivnosti.

11. Bukureštanski proces – Ministarska konferencija

Veoma bitan događaj u oktobru 2007. godine je bila Ministarska konferencija, održana u Bečićima. Ova konferencija je direktan nastavak procesa započetog u Bukureštu 2003. godine. Proces se odnosi na oblast zapošljavanja u Jugoistočnoj Evropi, a odvija se pod pokroviteljstvom Savjeta Evrope, Evropske Komisije, belgijske Vlade, MOR-a i Pakta za stabilnost i ubuduće će poslovati pod nazivom Regionalni savjet za saradnju.

U saradnji sa Savjetom Evrope, Ministarstvo zdravlja, rada i socijalnog staranja i Zavod su organizovali pomenutu konferenciju kao i konferenciju Stalnog visokog Komiteta za zapošljavanje. Centar je aktivno učestvovao i u fazi pripreme kao i u fazi realizacije pomenutih konferencija. Poseban doprinos Centar je dao na Konferenciji Stalnog visokog Komiteta, prezentacijom peer review izvještaja koji se odnosio na politiku zapošljavanja Rumunije. Izradi ovog izvještaja je prethodila petodnevna posjeta Rumuniji, sa ciljem što detaljnijeg upoznavanja sa politikom zapošljavanja te zemlje.

12. Medjunarodne aktivnosti

Centar u sklopu svojih redovnih aktivnosti aktivno učestvuje i u medjunarodnoj saradnji Zavoda. Ova aktivnost se realizuje brojnim bilateralnim posjetama kao i učešćem na različitim konferencijama koje imaju za cilj da unaprijede saradnju sa službama zapošljavanja iz regiona, kako bi se borba protiv nezaposlenosti učinila što efikasnijom. Pečat ovoj oblasti u 2007. godini dalo je osnivanje Centra za saradnju službi zapošljavanja jugoistočne Evrope, čiji član je i Zavod za zapošljavanje Crne Gore.

IV SEKTOR ZA OPŠTE I PRAVNE POSLOVE

1. NORMATIVNA DJELATNOST

U periodu januar – decembar 2007. godine realizovane su sljedeće aktivnosti:

1. Učešće u izradi više zakona, i to:

- Zakona o doprinosima za socijalno osiguranje;
- Zakona o mirnom rješavanju sporova;
- Zakona o ekonomsko socijalnom savjetu;
- Zakona o radnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom;
- Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zapošljavanju;
- Zakona o radu; i
- Zakona o zapošljavanju i radu stranaca.

2. Učešće u izradi podzakonskih akata:

- Uredbe o određivanju kvote radnih dozvola za zapošljavanje stranaca u Crnoj Gori;
- Uredbe o poreskim olakšicama za zapošljavanje određenih kategorija nezaposlenih lica;
- Uredbe o ostvarivanju prava na uvećanu novčanu naknadu određenih kategorija nezaposlenih lica;
- Pravilnika o sadržaju radnih dozvola;
- Pravilnika o postupku izdavanja radnih dozvola;
- Pravilnika o pripremi za zapošljavanje; i
- Pravilnika o posredovanju pri zapošljavanju.

3. Priprema izmjena i dopuna Kolektivnog ugovora Zavoda za zapošljavanje Crne Gore.

4. Učešće u Projektu Razvoj Nacionalnog okvira kvalifikacija u Crnoj Gori, sa socijalnim partnerima (Ministarstvo zdravlja, rada i socijalnog staranja, Ministarstvo prosvjete i nauke, Centar za stručno obrazovanje, Privredna komora, Zavod za školstvo, Ispitni centar i dr.), a u cilju pripreme Nacionalnog Okvira kvalifikacija koji će omogućiti uporedivost kvalifikacija iz različitih oblasti obrazovanja (opšteg, stručnog i visokog), kao i postaviti jasne veze između nacionalnih kvalifikacija i nivoa Evropskog kvalifikacionog okvira;

5. Učešće u pripremi Nacionalne klasifikacije zanimanja.

6. Drugi pravni poslovi na sprovođenju zakona iz oblasti rada i zapošljavanja.

2. ZAPOŠLJAVANJE STRANIH DRŽAVLJANA

Strani državljani i lica bez državljanstva se mogu zaposliti, odnosno zaključiti ugovor o radu u Republici Crnoj Gori pod uslovima koji su utvrđeni zakonom i kolektivnim ugovorom, u skladu sa ratifikovanim međunarodnim ugovorima i opšte prihvaćenim pravilima međunarodnog prava.

Zakonom o zapošljavanju i radu stranaca («Sl. list RCG», br. 11/04) propisano je da se stranac može zaposliti, odnosno zaključiti ugovor o radu, ako ima odobrenje za stalno nastanjenje ili privremeni boravak u Republici i ako dobije radnu dozvolu.

Radna dozvola je dokument na osnovu kojeg poslodavac može da zaključi ugovor o radu ili posebni ugovor sa strancem.

U toku 2007. godine, na osnovu podnijetih zahtjeva izdate su 553 radne dozvole. Od ovog broja, 542 radne dozvole izdate su strancima kojima je odobren privremeni boravak u Crnoj Gori, a 11 radnih dozvola strancima kojima je odobreno stalno nastanjenje.

Najviše radnih dozvola je izdato u opštinama: Podgorica – 174, Herceg Novi – 136, Nikšić – 54, Bar – 50, Kotor – 42 i Budva – 40.

Medju stranim državljanima sa odobrenim privremenim boravkom u Crnoj Gori i izdatim radnim dozvolama, najbrojniji su: državljani BiH, Rusije, Kine, lica sa statusom raseljenih, zatim državljani Makedonije, Velike Britanije, Slovenije i Hrvatske.

Stranci se pretežno zapošljavaju u sljedećim djelatnostima: trgovini, agencijama za promet nepokretnosti, prerađivačkoj industriji, gradjevinarstvu, turizmu i ugostiteljstvu.

U izvještajnom periodu, strancima NK radnicima izdato je 388 radnih dozvola. Medju njima ima lica sa završenom srednjom, višom ili visokom stručnom spremom, ali im se zbog neizvršene nostrifikacije diploma privremeno izdaju radne dozvole, kao nekvalifikovanima. Licima sa srednjom stručnom spremom je u istom periodu izdato 67 radnih dozvola, licima sa višom stručnom spremom – 9, dok je licima sa visokom stručnom spremom izdato 89 radnih dozvola.

3. OSIGURANJE ZA SLUČAJ NEZAPOSLENOSTI

Osiguranje za slučaj nezaposlenosti utvrđeno je Zakonom o zapošljavanju kao obavezno za zaposlene i poslodavce. Njegova visina (0,5% na zaradu zaposlenog i 0,5% iz zarada zaposlenih), osnovica za utvrđivanje iznosa kao i način uplate uređeni su Zakonom o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje.

Nakon prestanka radnog odnosa, nezaposleno lice, po osnovu osiguranja za slučaj nezaposlenosti, ima pravo na isplatu novčane naknade pod određenim uslovima utvrđenim Zakonom o zapošljavanju. Osnovni uslov za sticanje prava na novčanu naknadu je prestanak radnog odnosa bez saglasnosti i krivice osiguranika. Dužina perioda za koji se vrši isplata novčane naknade zavisi od ostvarene dužine radnog staža osiguranika i kreće se u intervalu od tri mjeseca, za lice koje je radilo devet mjeseci neprekidno ili 12 mjeseci sa prekidima, do 12 mjeseci za lica koja imaju 20 – 25 godina neprekidnog staža osiguranja. Lica koja imaju preko 25 godina staža osiguranja imaju pravo na primanje novčane naknade sve do ponovnog zaposlenja odnosno sticanja nekog od osnova za prestanak prava na novčanu naknadu.

Pravo na novčanu naknadu ima i invalidno lice osposobljeno za rad u ustanovi socijalne zaštite ili drugoj porodici, dok čeka zaposlenje.

Postupak u kojem se rješava o pravu na novčanu naknadu za vrijeme nezaposlenosti pokreće se na zahtjev nezaposlenog lica.

Novčana naknada, shodno Zakonu o zapošljavanju, iznosi 60% od najniže cijene rada, što od jula 2007. godine iznosi 33 Eur. Na taj iznos obračunavaju se i uplaćuju doprinosi za zdravstveno (2,48 Eur) i penzijsko-invalidsko osiguranje (7,1 Eur), što znači da bruto novčana naknada iznosi 42,61 Eur.

U narednom pregledu prikazan je broj korisnika novčane naknade, po mjesecima, u periodu januar – decembar 2007. godine:

Mjesec	Redovni	Stečaj	Invalidi	Ostalo	Svega
Januar	6.395	1.043	834	4	8.276
Februar	6.448	1.123	705	4	8.280
Mart	6.450	1.169	628	13	8.260
April	6.563	1.102	687	12	8.364
Maj	6.412	1.177	631	10	8.230
Jun	6.416	1.145	627	5	8.193
Jul	6.481	1.282	634	2	8.399
Av gust	6.821	1.182	693	8	8.704
Septembar	6.736	1.223	636	9	8.604

Oktobar	6.911	1.325	642	1	8.879
Novembar	7.056	1.233	637	2	8.928
Decembar	7.232	1.171	751	2	9.156

Prosječan broj korisnika novčene naknade, na mjesečnom nivou, iznosi 8.522 korisnika.

U postupku vršenja revizije prava na novčanu naknadu, drugostepeni organ je u navedenom periodu rješavao na sljedeći način:

1) Broj primljenih upravnih predmeta u postupku revizije	6.678,
2) Prenijeto iz prethodnog izvještajnog perioda	458,
3) Ukupno	<u>7.136.</u>

Od toga je:

1. Riješeno	<u>6.687.</u>
- Data saglasnost	6.634,
- Poništeno	32,
- Preinačeno	21,
2. Ostalo neriješeno	<u>449.</u>

4. PREGLED SUDSKIH SPOROVA

U periodu januar – decembar u Zavodu su sprovedene sljedeće aktivnosti na naplati duga, po osnovu kredita za samozapošljavanje, u sporovima koje je vodila Montenegrobanka a preuzeo Zavod:

- Nakon preuzimanja predmeta Montenegrobanke, zaključno sa 2006. godinom, pravosnažno je okončano i realizovano 64 predmeta, dok se za 140 predmeta vrši sukcesivna naplata.
- Broj aktivnih predmeta iz osnova naplate kreditnih obaveza Montenegrobanke, zaključno sa 31.12.2007. godine, je 50 i nalaze se u raznim fazama sudskog postupka.
- Pokrenuta je prinudna naplata za predmete u kojima je donijeta pravosnažna presuda.
- Sredjena je dokumentacija za predmete koji su pokrenuti predlogom za dozvolu izvršenja na osnovu vjerodostojne isprave, od strane Montenegrobanke.
- Proučeni su predmeti u kojima se vodi parnični postupak, a za koje se očekuje poziv za ročište.

- Za period od dvanaest mjeseci pravosnažno je okončano i izvršena naplata u ukupno 36 predmeta,
- Izvršene su i druge potrebne pravne radnje u preuzetim predmetima, koje treba pratiti do konačne naplate.

Kada su u pitanju predmeti koje je Zavod preuzeo od Banke za razvoj, u periodu januar – decembar sprovedene su sljedeće aktivnosti:

- Utuženo je ukupno 310 korisnika kredita, radi naplate sredstava odobrenih korisnicima kredita za samozapošljavanje,
- Pravosnažno je okončano i realizovano 49 predmeta,
- Broj aktivnih predmeta iz osnova naplate kreditnih obaveza je 191.
- Jedan broj predmeta je pokrenut predlogom za izvršenje, dok je veći dio pokrenut tužbama za raskid ugovora, što se u praksi pokazuje kao cjelishodnije, iz razloga što su žiranti velikim dijelom radili u firmama koje su pošle pod stečaj ili likvidaciju.

Ostali sporovi:

Sporovi iz osnova privatizacije i transformacije preduzeća (statusni sporovi), kao i sporovi po drugim pravnim osnovima, kao što su naknada štete, radni odnosi i svojinske tužbe, vode se u ukupno 111 predmeta.

U ovim predmetima Zavod za zapošljavanje Crne Gore je u svojstvu solidarno tuženog, zajedno sa Fondom za razvoj RCG i Republičkim fondom PIO, ili samostalno. Pravni osnov u ovim sporovima je uglavnom poništaj ugovora o kupoprodaji akcija, naknada štete ili utvrdjivanja broja ili vrijednosti akcija manjinskih akcionara.

Svi postupci koji su pokrenuti tužbama iz osnova transformacije preduzeća u kojima se Zavod za zapošljavanje Crne Gore pojavljuje u svojstvu tužioca ili tuženog nalaze se u različitim fazama postupka, i to: pred Privrednim sudovima u Crnoj Gori, zatim po žalbama pred Apelacionim sudom Crne Gore ili po reviziji i drugim vanrednim pravnim sredstvima pred Vrhovnim sudom Crne Gore.

Kako su po prirodi stvari ovi poslovi trajni, u pojedinim fazama postupka nalaze se pred različitim sudovima i zavise od konačne odluke Vrhovnog suda Crne Gore, to se u odredjenom broju slučajeva ne može na potpuno izvjestan način utvrditi konačan ishod ili period njihovog trajanja.

V SLUŽBA ZA MARKETING

Aktivnosti službe za marketing u periodu januar - decembar 2007. godine odvijale su se veoma intenzivno. Korišteni su svi kanali komunikacije za slanje naših poruka prema ciljnim javnostima, kao predmetu pažnje Zavoda za zapošljavanje.

Zavod je tokom godine realizovao mnogobrojne projekte. Nastojalo se da se putem medija održi kontinuirana komunikacija sa korisnicima naših usluga, a sve u cilju njihovog blagovremenog i potpunog informisanja. Stoga je medijski praćen svaki događaj, tako da su naše ciljne grupe i ukupna javnost bile detaljno informisane o svim aktivnostima, mjerama i programima.

U toku 2007. godine je nastavljena saradnja sa Radio-televizijom Crne Gore. Jedanput nedjeljno realizovana je polusatna emisiju »Pokreni se...«. U dnevnim listovima »Pobjeda« i »Dan« triput nedjeljno su oglašavana slobodna radna mjesta, s tim što su u »Pobjedi« jedanput nedjeljno objavljivane na čitavoj strani aktivnosti koje su prethodne nedjelje bile aktuelne u Zavodu. Uz to, u saradnji sa radiom »Antena M« i Radiom Crne Gore realizovane se polusatne emisije, koje se emituju dva puta mjesečno. U mjesečniku Index na prostoru od dvije strane objavljivano je sve što je bilo aktuelno u Zavodu u proteklom mjesecu, sa posebnim akcentom na ciljnu grupu – mlade ljude.

U proteklih 12 mjeseci održane su 42 press konferencije, objavljeno je u prosjeku 48 članaka mjesečno u dnevnoj štampi, realizovano je 50 redovnih emisija na Prvom kanalu TVCG, 25 emisija na radiju Antena M, kao i 17 emisija na Radiju Crne Gore. Sve to praćeno je velikim brojem priloga u informativnim i specijalnim emisijama na TVCG i svim privatnim, lokalnim televizijama i radijima, lokalnim novinama. Na internet sajtu Zavoda kontinuirano su postavljane informacije.

U ovoj godini odštampan je veliki broj brošura. Pošto Zavod komunicira prvenstveno sa dvije ciljne javnosti, nezaposlenima i poslodavcima, uradjene su brošure iz svih oblasti prema obje ciljne grupe. U njima su date detaljne informacije o njihovim pravima ali i obavezama, kada je u pitanju saradnja sa Zavodom.

S obzirom na činjenicu da je Zavod za zapošljavanje i ove godine stavio akcenat na obuke nezaposlenih za različita zanimanja, prije svega na ona koja su deficitarna na tržištu rada, naš cilj je bio da informišemo ali i animiramo nezaposlene da se uključe u programe obuke, dokvalifikacije ili prekvalifikacije u zavisnosti od stručne spreme koju posjeduju. Takodje, iz štampe su izašle i tri brošure u kojima su predstavljeni trening centri u Herceg Novom, Podgorici i Beranama. Na ovaj način nezaposleni su dobili informacije o značaju formiranja ovih centara, njihovim dosadašnjim i planiranim aktivnostima. Odštampane su i brošure namijenjene

poslodavcima, kada je u pitanju sezonsko zapošljavanje, informatori namijenjeni učenicima završnih razreda osnovnih i srednjih škola.

Zavod za zapošljavanje uspješno realizuje još jedan savremen vid komunikacije sa nezaposlenima - preko svog Internet sajta. Na ovaj način nezaposlenima je omogućeno da se postavljanjem lične prezentacije uključe u aktivno traženje zaposlenja. Radi lakšeg korišćenja ovog servisa odštampana je brošura »Predstavite sebe poslodavcu«, koja na jednostavan način daje uputstva kako postaviti ličnu prezentaciju na ovaj medij. Na sajtu su se, takodje, mogle pročitati sve informacije o aktivnostima Zavoda i o programima koji se realizuju ili se planiraju.

Zavod za zapošljavanje je i ove godine učestvovao na Sajmu turizma u Budvi, gdje je bio organizator okruglog stola na kome se razgovaralo sa poslodavcima o njihovim konkretnim potrebama kada je u pitanju radna snaga. Zavod je na Sajmu organizovao i Berzu rada, gdje je na jednom mjestu sučeljena ponuda (u vidu brošura sa biografijama nezaposlenih lica koji su zainteresovani za sezonski rad) i tražnja (poslodavci koji iskazuju potrebu za sezoncima). Ovakav vid komunikacije se pokazao jako efikasnim i dao je vrlo dobre rezultate, s obzirom da je svaki od navedenih događaja bio dobro medijski praćen. Zavod za zapošljavanje je nagradjen za izuzetan sajamski nastup.

Takodje, Zavod je bio aktivni učesnik i na Sajmu gradjevinarstva i Sajmu malih i srednjih preduzeća, na kojima smo osim štandova sa pratećim brošurama održali i okrugle stolove, koji su bili dobro posjećeni i sa kojih su otišle dobre poruke.

U novembru je Zavod učestvovao na Sajmu kadrovskih potencijala u Podgorici i bio pokrovitelj ove manifestacije, koju već dvije godine organizuje privatna agencija za zapošljavanje Carier Teem. Na sajmu je u organizaciji Zavoda za zapošljavanje održan Okrugli sto na temu: Značaj ljudskih resursa za privredni razvoj Crne Gore. Okrugli sto je bio dobro posjećen, a okupio je veliki broj partnera, studenata i predstavnika relevantnih institucija.

VI SEKTOR ZA EKONOMSKE POSLOVE

Prema Budžetu za 2007. godinu planirana su sredstva u visini od 25.205.000 Eur. U Sektoru su u 2007. godini realizovani sljedeći primici (119,75% od planiranih) i izdaci (108,69% od planiranih):

RB	O P I S	PLANIRANO	OSTVARENO
	A. PRIMICI		
1.	Prenijeta sredstva iz 2006. godine		860.021,48
2.	Doprinos za osiguranje od nezaposlenosti	6.930.000,00	7.636.265,62
3.	Takse na zapošljavanje nerezidentnih lica	1.910.000,00	3.466.035,12
4.	Iz Budžeta CG	6.570.000,00	7.420.096,49
5.	Prodaja akcija i dividenda	6.000.000,00	3.771.583,60
6.	Povraćaj kredita za samozapošljavanje	3.300.000,00	4.304.678,45
7.	Donacije	-	347.514,05
8.	Prodaja nefinansijske imovine		1.520,00
9.	Kredit kod poslovnih banaka	-	1.960.000,00
10.	Ostali prihodi	495.000,00	415.933,52
11.	Svega primici:	25.205.000,00	30.183.648,33
	B. IZDACI		
1.	Novčane naknade nezaposlenim	3.660.000,00	4.676.140,85
2.	Subvencije troškova električne energije	-	1.006.750,63
3.	Pripravnici iz sredstava Budžeta CG	3.430.000,00	3.019.447,64
4.	Priprema radnika za zapošljavanje	4.489.000,00	5.537.714,71
5.	Kredit za samozapošljavanje	2.500.000,00	1.712.979,00
6.	Kredit za stambenu izgradnju	200.000,00	50.000,00
7.	Zarade i naknade zaposlenim u Zavodu	4.324.000,00	4.471.889,80
8.	Izdaci za materijal, usluge i sl.	3.502.000,00	3.103.290,06
9.	Izdaci za nefinansijsku imovinu	1.600.000,00	341.256,01
10.	Otplata kredita poslovnim bankama	1.500.000,00	3.474.707,05
	Svega izdaci:	25.205.000,00	27.394.175,75
1.	C. VIŠAK PRIHODA NAD RASHODIMA: A – B (prenos u 2008. godinu)		2.789.472,58